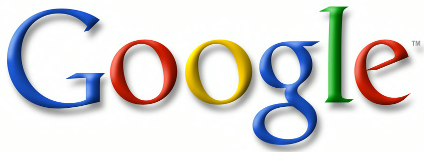

Holland

EREKENING

GRONDSLAG DER SCHADEBEREKENING

BIJ BRANDASSURANTIE.

AANTEEKENINGEN OP DE ARTT. 288 EN 289 W. v. K.

GRONDSLAG DER SCHADEBEREKENING BIJ BRANDASSURANTIE.

AANTEEKENINGEN OP DE ARTT 288 EN 289 W. v. K.

ACADEMISCH PROEFSCHRIFT

TER VERKRIJGING VAN DEN GRAAD VAN

Doctor in de Rechtswetenschap,

AAN DE UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

OP GEZAG VAN DEN RECTOR MAGNIFICUS

MR. L. DE HARTOG,

HOOGLEERAAR IN DE FACULTEIT DER RECHTSGELEERDHEID,

IN HET OPENBAAR TE VERDEDIGEN

op Vrijdag 11 Juni 1886, des namiddags ten 3 ure

IN HET GEBOUW „FELIX MERITIS",

DOOR

FRÉDÉRIC CHARLES NICOLAS DAMMERS,

GEBOREN TE AMSTERDAM.

AMSTERDAM,

DE ERVEN H. VAN MUNSTER & ZOON.

1886.

7/23/29

Aan mijne Ouders.

INHOUD.

INLEIDING.

De aanleiding, die mij de artikelen 288 en 289 Wetboek van Koophandel als onderwerp van mijn proefschrift deed kiezen, was een in 1885 bij de Arrondissements-Rechtbank te Amsterdam aanhangig geding tusschen „het Bestuur van den drooggemaakten Veenpolder te Assendelft" (eischer) en „de Onderlinge Brandwaarborg-Maatschappij, enkel voor Polder-Watermolens door Wind of Stoom gedreven" (gedaagde). De kwestie in 't kort was deze: aan en door het eischende polderbestuur was deel gegeven en genomen in

de gedaagde Brandwaarborg-Maatschappij voor een wind-watermolen; in het reglement van deze Maatschappij vinden wij de volgende bepaling:

Art. 22. „Bij geheel vernietigen door brand zal de vergoeding geschieden tot de volle inschrijvingsom, na aftrek van hetgeen door deskundigen, als overgeblevene waarde werd geconstateerd, mits men zich binnen drie maanden na het onheil tot den herbouw verklaart. Mogten bijzondere omstandigheden hiertoe aanleiding geven, kunnen Directeuren dien termijn verlengen tot hoogstens twee jaren.

Bij niet herbouwen zal de schadeloosstelling, behoudens het bepaalde in art. 23, tot de helft geschieden.

De vergoeding zal overigens moeten plaats vinden, binnen 9 maanden na het onheil ten kantore der Maatschappij.

Indien alsdan de herbouw nog niet ten volle was geëindigd, ontvangen beschadigden $^5/_8$, om na voltooing binnen den tijd van 4 jaren het resteerende $^3/_8$ te bekomen.

Na verloop van dien vierjarigen termijn, komt dat $^{3}/_{8}$ onherroepelijk ten voordeele van het reservefonds der Maatschappij. ([1])

De verzekerde windwatermolen nu wordt geheel door brand vernield; het polderbestuur schrijft binnen drie maanden, dus volgens art. 22 al. 1 tempore utili, dat het besloten heeft ten gevolge van het afbranden van den watermolen, een stoomgemaal te stichten. De daad nu bij het woord voegende, zoo bouwen zij een stoomgemaal en vragen aan de Maatschappij de vergoeding volgens artikel 22 al. 1 van het reglement. De Maatschappij weigert dit te betalen, op grond dat de verklaring tot herbouw niet heeft plaats gehad volgens artikel 22 al. 1; maar doet aanbod van betaling der helft van de schadeloosstelling volgens artikel 22 al. 2 van het reglement. De vraag, die dus beantwoord moest worden was deze: moet, indien bij het verzekeringscontract de wederopbouw van het perceel is bedongen, de verzekerde hetzelfde perceel laten opbouwen dat vernield is; en zoo ja,

([1]) Gespatieerd is datgene waarop 't in dit proces voornamelijk aan komt.

is dan in casu het stichten van een stoomgemaal synoniem met het wederopbouwen van een windwatermolen? De beslissing hiervan zal dan tevens de vraag beantwoorden of het polderbestuur zich tijdig over den herbouw heeft verklaard. De pleidooien in deze zaak door voorname advocaten gevoerd, deden mij vermoeden, evenals de gewisselde conclusiën, die mij met de meeste bereidwilligheid ter inzage werden verleend, dat dit proces een eerste plaats in mijne verhandeling zoude innemen; daar echter het vonnis, dat in deze 16 October 1885 gewezen werd, de kwestie niet behandelde in verband met de artikelen 288 en 289 Wetboek van Koophandel, maar met het oog op het reglement van de Brandwaarborg-Maatschappij, zal ik dit proces slechts dan aanhalen voorzooverre de stof betrekking mocht hebben op mijne meening omtrent het beding van „wederopbouw", dat ik in een der volgende hoofdstukken hoop te behandelen. Den belangstellenden lezer doe ik kond, dat het zoo even genoemde vonnis den eischer (het Polderbestuur) zijne vordering ontzegt, op grond dat het reglement (waardoor

de rechten en verplichtingen van partijen worden beheerscht) de grondslag der verbintenis is en dit reglement beide soorten van molens als geheel verschillend beschouwt; dat de eischer dus niet kan geacht worden te hebben wederopgebouwd, noch ook zijn voornemen daartoe tijdig te hebben te kennen gegeven en dus geen recht heeft op de gevorderde schadeloosstelling, en dat de gedaagde met het door haar gedaan aanbod kan volstaan. [1]

„Bij verzekering van gebouwde eigendommen wordt bedongen, òf dat de schade aan het perceel overkomen zal worden vergoed, òf dat hetzelve, uiterlijk ten beloope der verzekerde som, zal worden wederopgebouwd of hersteld;" dit is de letterlijke inhoud van artikel 288 al. 1 Wetboek van Koophandel, welk artikel geplaatst is in den titel [2], handelende over eenige soorten van verzekering, die in Frankrijk aan de toepassing der rechtsbeginselen worden overgelaten.

---

(1) Zie blz. 3

(2) Titel 10 Wetboek van Koophandel: »Van verzekering tegen de gevaren van brand, tegen die waaraan de voortbrengselen van den landbouw te velde onderhevig zijn, en van levensverzekering."

Eerst was het mijn plan deze verhandeling te betitelen „Verzekering met beding van wederopbouwing of herstel," en dan ook alleen het beding van wederopbouwing of herstel te behandelen, maar bij de studie van dit beding kwam 't mij voor, dat het andere beding van artikel 288 Wetboek van Koophandel ([1]), er dùs mede verbonden is, dat ook hierover, zij 't dan met minder relief, eenige opmerkingen dienen gegeven te worden.

Een geschiedkundig overzicht van de verzekering in het algemeen of van de brandverzekering in het bijzonder, zal ik niet geven; de verschillende monographieën en alle handboeken, die over deze onderwerpen handelen, behoeven slechts opgeslagen te worden; mocht het mij echter noodzakelijk blijken, teneinde den aard en het wezen van beide bedingen na te gaan, een blik terug te werpen tot het oogenblik waarop zij in ons Wetboek van Koophandel geregeld werden, dan zal ik hunne wordingsgeschiedenis memoreeren; eenige kwestiën die 't zij direct, 't zij indirect, in verband staan

(1) Het beding om de schade in gereed geld te voldoen.

met de artikelen 288 en 289 Wetboek van Koophandel zullen te hunner plaatse door mij aangetoond en mijne meening daaromtrent betoogd worden.

De stof van mijne verhandeling stel ik mij voor aldus in te deelen:

Hoofdstuk I. Schadevergoeding bij Verzekering.

Hoofdstuk II. Het beding om de schade aan het perceel overgekomen in gereed geld te vergoeden.

Hoofdstuk III. Het beding om het perceel weder op te bouwen of te herstellen.

HOOFDSTUK I.

SCHADEVERGOEDING BIJ VERZEKERING.

Alvorens tot de behandeling van een der beide bedingen, bij de verzekering van gebouwde eigendommen in gebruik, over te gaan, is het noodig een goed begrip van schadevergoeding te hebben; schadevergoeding toch is het hoofdkenmerk en het doel der verzekering (1). De mensch heeft het ver-

---

(1) BOULAY-PATY, (Cours de droit commercial maritime, Bruxelles 1838, Tom II, pag. 1) noemt de verzekering een contract »par lequel un homme s'engage à indemniser le propriétaire d'une

langen zich zooveel mogelijk te dekken tegen rampen der grillige fortuin, die zijn vermogen kunnen treffen; het persoonlijk belang heeft hem een middel gegeven, om zijn vermogen tegen toevallige onheilen of gevaren te waarborgen; men verzekert zich tegen dergelijke rampen en men wordt voor schade gevrijwaard. [1] De verzekerde betaalt een zekere geldsom, de premie [2], en de verzekeraar, die deze som ontvangt, verbindt zich de schade te vergoeden, die even-

---

chose quelconque, des accidents qui peuvent arriver à cette chose."

POTHIER. — Traité du contrat d'assurance. Marseille 1810, pag. XI — laat een' koopman door een' verzekeraar dus toespreken:

»Ne craignez rien, construisez, armez des navires, chargez les d'éffets précieux, envoyez les au-de-là des mers; si la fureur des élémens, les écueils, les guerres, les pirates contrarient votre navigation, je suis ici pour vous indemniser de vos pertes."

(1) »Le contrat d'assurance s'est introduit dans le commerce.... par la nature même des choses, et par le désir que les hommes ont toujours eu de se mettre à couvert des caprices de la fortune." — Traité des assurances et des contrats à la grosse d'EMÉRIGON, Tome premier, page 2, Chp. I. (1827.)

(2) La prime. »Ce mot paraît s'être introduit d'Espagne en France vers le commencement du 17e siècle (voir: notes de CLEIRAC, sur ch. 20, art. 4 du GUIDON); le GUIDON ne l'émploie pas; il dit: le coust de l'asseurance; les jurisconsultes italiens disaient en latin: consteum." (FREMERY, Etudes de dr. Comm. ch. 34. (1).

tueel het vermogen van den verzekerde mocht treffen ([1]). Verzekering behoort derhalve tot een der kanscontracten waaraan onze wet rechtsgevolgen verbindt; maar opdat zij niet ontaarden zou in een weddingschap of andere onzedelijke overeenkomst, heeft onze wet bepalingen vastgesteld, waarvan het verboden is af te wijken op straffe van nietig-

---

([1]) De premie bestaat niet altijd in eene geldsom; men kan als premie eene andere praestatie geven, b. v. bij de Wederkeerige Verzekerings- of Waarborg-Maatschappijen.

»De verbintenis van den een om de schade aan den ander overkomen te vergoeden, is dan de premie, waarvoor die andere het gevaar, dat de een door mogelijke onheilen mogt lijden, op zich neemt, en omgekeerd." (Mr. M. TIJDEMAN, — Proeve van een onderzoek omtrent het wezen der overeenkomst van verzekering. — (Tiel 1850, bl. 30.)

Eenige leden der 3e afd. April 1835 konden zich niet voorstellen dat de premie ook in »specie alia" kon bestaan; want bij de behandeling van art. 246 (de definitie van verzekering), gaven zij den wensch te kennen »dat ook de onderlinge assurantiën tegen brand en andere gevaren van welke later in art. 42 (nu 286) gesproken wordt, reeds in deze definitie waren begrepen geworden, hetgeen, naar haar oordeel, zoude kunnen geschieden, door achter het woord premie te stellen: of onder andere voorwaarden." (VOORDUIN IX ad art. 246, VII). De Regeering gaf dit niet toe, en in art. 246 vinden wij nu ook enkel »premie"; onder deze definitie kan men wel degelijk de Onderlinge Waarborg-Maatschappij stellen, wanneer men slechts aan »premie" de door mij vooropgestelde uitgebreide beteekenis geeft.

heid (1). Al moge het nu eenigszins waar zijn, dat dergelijke zekerstelling, zooals door velen beweerd wordt, aanleiding geeft tot groote zorgeloosheid en zelfs tot bedrog, zoo kan het verzekeringscontract uit een maatschappelijk oogpunt slechts algemeene goedkeuring erlangen; de wetgever heeft daarenboven gewaakt voor al te groote zorgeloosheid (2) en in geval van bedrog, dat overal niet ver te zoeken is, wordt natuurlijk door de strafwet voorzien (3); tevens heeft de wetgever

---

(1) o. a. art. 254 en 268 Wetboek van Koophandel.

(2) art. 294 en 276 Wetboek van Koophandel.

(3) De bij ons vigeerende Code Pénal is bij deze materie niet al te duidelijk. Art. 434 bevat de straf tegen gewone brandstichting en niet tegen het misdrijf dat wij hier op het oog hebben; toch wordt door de Jurisprudentie van den Hoogen Raad (zie arrest van 30 Dec. 1845 VAN DEN HONERT, Afd. Strafregt, IX, 53—68) dit art. 434 toepasselijk verklaard op het misdrijf van brandstichting van eigen goederen. 't Fransche Hof van Cassatie, dat van een tegenovergesteld gevoelen is, argumenteert dit onder anderen aldus: »art. 434 staat in Chp. II section III onder: Destructions, Dégradations, Dommages, dergelijke schennis kan men zijn eigendom niet aandoen." Ook bij Mr. A. DE PINTO (Handleiding tot het W. v. K.) vinden wij (blz. 223—224 Deel II) een geargumenteerde uiteenzetting tegen de jurisprudentie van den Hoogen Raad.

Ons nieuw Wetboek van Strafrecht heeft vijf verschillende artikelen, die toepasselijk zijn op brandstichting: de artikelen 157, 158, 328, 350, 352 en een overtreding in artikel 428.

Art. 328 straft het misdrijf dat wij hier op het oog hadden.

begrepen, dat zelfs een zeer zorgzaam persoon, in alle gevallen een „bonus pater familias" door eigen schuld brand kan veroorzaken en daarom het brand door eigen vuur in artikel 290 Wetboek v. Koophandel opgenomen; ware dit niet het geval, dan zou de brandverzekering geen voldoend preservatief zijn, „quia plerumque incendia fiunt culpa inhabitantium." (1) (2)

---

(1) L 3 § 1 in fine D. I, 15.

(2) Hierbij zij opgemerkt, dat wat het eigen vuur in artikel 290 betreft, de wetgever heeft bedoeld: brand ontstaan door schuld van den verzekerde, maar alleen den brand ontstaan door culpa levis; want in het geval van culpa lata kan de verzekeraar zich beroepen op art. 294 W. v. K.; artikel 290 derogeert aan, en artikel 294 is weder een terugkeer tot het algemeen geldende beginsel bij verzekering in art. 276 voorop gesteld; bij de zee-verzekering wordt niet aan het beginsel van art. 276 gederogeerd, verg. art. 637; zie tevens FREMERY Etudes Ch. 39 blz. 342:

»Une différence importante sépare le contrat d'assurance maritime du contrat d'assurance contre l'incendie. Dans le premier, l'assureur ne prend à ses risques aucun dommage provenant de la faute de l'assuré; le second perdrait toute son utilité si l'assureur ne garantissait que le sinistre procédant d'une cause purement fortuite; aussi la convention comprend, d'après la coutume universelle, et malgré le silence de la police sur l'étendue des risques, la garantie du dommage résultant d'une faute de l'assuré.

Het A. L. R. sloot »eigen vuur" uit.

§ 2156. »Bei Feuerversicherungen haftet der Versicherer für keinen Schaden, der von dem Versicherten selbst, dessen Ehegatten, Kindern, oder Enkeln verursacht worden."

Het doel der verzekering moet zijn, vergoeding eener werkelijk geleden schade, en in het algemeen eene zoodanige vergoeding, dat men geen schade lijdt; m. a. w. dat het vermogen van den verzekerde na de ramp, waartegen verzekerd is, in denzelfden toestand blijft als daarvoor; dit doel, dat vroeger niet geheel te bereiken was, daar men volgens de Fransche wet (1) slechts een

---

§ 2235. »Bei Feuerversicherungen haftet der Versicherer für allen Feuerschaden, welcher der versicherten Sache, ohne Verschulden des Versicherten selbst, dessen Ehegatten, Kinder oder Enkel verursacht wird."

§ 2236. »Er haftet auch alsdann, wenn das Feuer durch Verschulden der Hausgenossen und Domestiken des Versicherten entstanden ist."

(1) CODE DE COMMERCE, articles 315, 334, 347 jts de artikelen 574 en 593 Wetboek van Koophandel. Ik merk hierbij op, dat deze artikelen van den CODE DE COMMERCE thans veranderd zijn bij de wet van 12 Augustus 1885, (Loi ayant pour objet de modifier plusieurs articles du Livre II du Code de Commerce) zoodat ook nu in Frankrijk »de vrachtpenningen" en »de verwacht wordende winst" kunnen verzekerd worden, en in het algemeen alle belang op geld waardeerbaar, aan gevaar onderhevig en bij de wet niet uitgesloten. Verg. artikel 268 W. v. K.

De veranderde artikelen luiden:

ARTICLE 315;

»Les emprunts à la grosse peuvent être affectés: sur le navire et ses accessoires, sur l'armement et ses victuailles, sur le fret, sur le chargement, sur le profit espéré du chargement, sur la tota-

stoffelijke zaak kon doen verzekeren, waarvan de verzekerde *eigenaar* was, is nu ten volle bereikbaar, daar men thans volgens artikel 268 Wetboek van Koophandel elk belang, mits op geld waardeerbaar, kan verzekeren; en te recht, men kan immers zeer goed belang bij eene zaak hebben zonder eigenaar te zijn, en door krenking van dit belang schade lijden.

In welk een' onaangenamen toestand zou zich b.v. de huurder bevinden, indien hij zich niet zou kunnen verzekeren tegen schade aan het gehuurde

---

lité de ces objets conjointement ou sur une partie déterminée de chacun d'eux."

ARTICLE 334.

»Toute personne intéressée peut faire assurer le navire et ses accessoires, le frais d'armement, les victuailles, les loyers des gens de mer, le fret net, les sommes prêtées à la grosse et le profit maritime, les marchandises chargées à bord et le profit espéré de ces marchandises, le coût de l'assurance et généralement toutes choses estimables à prix d'argent sujettes aux risques de la navigation.

Toute assurance cumulative est interdite. Dans tous les cas d'assurances cumulatives, s'il y a eu dol ou fraude de la part de l'assuré, l'assurance est nulle à l'égard de l'assuré seulement; s'il n'y a eu ni dol ni fraude l'assurance sera réduite de toute la valeur de l'objet deux fois assuré. S'il y a eu deux ou plusieurs assurances successives la réduction portera sur la plus récente."

ARTICLE 347.

»Le contrat d'assurance est nul s'il à pour objet les sommes empruntées à la grosse."

te overkomen; onze wet ([1]) stelt hem toch voor brand verantwoordelijk, indien de verhuurder zijne schuld kan bewijzen; men ziet dus, daar de meeste branden, zooals hierboven is aangemerkt, door schuld der inwoners ontstaan, terstond het groote belang, dat een huurder er bij heeft, om zich tegen schade ter zake van het gehuurde huis te verzekeren, en dit belang is in Frankrijk nog grooter, want waar onze wet de huurder voor onschuldig houdt totdat zijn schuld is bewezen, daar is de Fransche wet een ander principe toegedaan, namelijk de schuld van den huurder wordt daar door de wet gepresumeerd, totdat hij zijn onschuld bewijst ([2]); en daar dit bewijs natuurlijk moeilijk is

---

(1) Artikel 1601, Burgerlijk Wetboek.

(2) (Art. 1733 et 1734 CODE CIVIL.).

In ons recht gaan wij gewoonlijk van 't principe uit, dat ieder onschuldig is, totdat zijn schuld is bewezen; toch zijn hierop uitzonderingen en ik vind 't niet onaardig eenige hiervan te vermelden.

Art. 1600 B. W., stelt den huurder aansprakelijk voor alle schaden gedurende den huurtijd aan het verhuurde toegebracht, ten ware hij bewees dat dezelve b u i t e n z ij n e s c h u l d hebben plaats gehad; hier is de C. C. (art. 1732) letterlijk gevolgd.

Art. 345 Wetboek van Koophandel, stelt den schipper aansprakelijk voor alle schaden, die aan de te vervoeren goederen overkomen, ten ware hij bewees dat dezelve hebben plaats gehad door

te leveren, is het van groot belang, dat de huurder zich tegen dergelijk gevaar kan verzekeren; vandaar de risque locatif (1). Een ander voorbeeld van iemand, die belang bij een stoffelijke zaak heeft, zonder dat die zijn eigendom is, vinden wij bij den schuldeischer, die op het onroerend goed van zijn schuldenaar hypotheek heeft. Zoolang het pand ongeschonden bestaat, heeft hij een waarborg voor zijn vordering, maar ook indien het vergaat? Stel, de eigenaar heeft 't verzekerd, de eigenaar

---

eigen gebrek, overmacht of door de schuld of nalatigheid van den afzender.

Art. 75 Wetboek van Koophandel: »Een kassier zijne betaling opschortende of failleerende, wordt vermoed het verval zijner zaken door eigen schuld te hebben veroorzaakt."

Art. 1 van de wet van 9 April 1875 (Stbl. n°. 67), tot regeling van den dienst en het gebruik der spoorwegen: »Ondernemers eener spoorwegdienst zijn verantwoordelijk voor de schade, door personen of goederen bij de uitoefening der dienst geleden, ten ware de schade buiten hunne schuld of die hunner beambten of bedienden zij ontstaan."

(1) »Ainsi l'assurance du risque locatif, où de la responsabilité déterminée par les art. 1733 et 1734 du C. civil, est faite pour le cas précisément où le locataire est légalement présumé en faute, et nul assureur n'a élevé la prétention d'opposer à l'action de l'assuré la preuve que l'incendie provint d'une faute de cet assuré." (FREMERY Etudes de droit commercial, Chp. 39, n°. 1.)

zal dan door de assurantie-penningen gedekt zijn, maar de schuldeischer niet, want de assurantie-penningen treden niet in de plaats van het gebouw, tenzij dit uitdrukkelijk bedongen is ([1]); hieruit zien wij dus weêr dat de hypotheekhouder, hoewel geen eigenaar, wel degelijk belang heeft bij het behoud van het huis, en dit belang verzekert hij.

Er zijn nog tal van voorbeelden te noemen, waarin men belang bij eene zaak heeft, zonder eigenaar te zijn; slaan wij slechts een blik op de herverzekering in artikel 271 Wetboek van Koophandel ([2]) en bij de Zeeverzekering op de te verdienen vrachtpenningen en de verwacht wordende winst ([3]); zelfs kan een schuldeischer alle

---

([1]) Art. 297 W. v. K. »Indien, bij eene onderzetting tusschen den schuldenaar en schuldeischer, is bedongen dat, in geval van schade aan het verzekerd of te verzekeren bezwaard perceel overgekomen, de assurantiepenningen tot het beloop der inschuld en der verschuldigde renten, in de plaats van de onderzetting zullen treden, is de verzekeraar, aan wien dat beding is beteekend, verpligt, de verschuldigde schadevergoeding met den hypothecairen schuldeischer te verrekenen."

([2]) Art. 271 W. v, K. »De verzekeraar kan altijd hetgeen hij verzekerd heeft, wederom laten verzekeren."

([3]) Art. 593 Wetb. v. Koophandel.

goederen van zijnen schuldenaar doen verzekeren, daar hij belang heeft bij het behoud dier goederen, omdat zij volgens artikel 1177 van het Burgerlijk Wetboek voor deszelfs persoonlijke verbintenissen aansprakelijk zijn.

Het hoofdkenmerk der verzekering, haar doel, is schadevergoeding; de hoofdverplichting des verzekeraars is dan ook vergoeding van de geledene schade (1); die vergoeding kan bestaan in de geheele waarde bij totaal verlies, in vergoeding der schade bij beschadiging. Hierbij dient te worden opgemerkt, dat het gebeuren kan, dat de verzekeraar niet de volle schade behoeft te vergoeden, indien er slechts gedeeltelijke verzekering heeft plaats gehad; de grens voor de aansprakelijkheid van den verzekeraar is dan de verzekerde som, en heeft er gedeeltelijk schade plaats gegrepen, dan krijgt de verzekerde slechts een evenredig gedeelte

---

(1) Vergl. art. 246 W. v. K. In 't A. L. R. stond deze verplichting met zooveel woorden in de wet uitgedrukt; namelijk:

§ 2171. »Die Hauptpflicht des Versicherers besteht in der Vergütung des Schadens, welchen die versicherte Sache bei der übernommenen Gefahr erlitten hat."

terug ([1]); de gedeeltelijk verzekerde is dan natuurlijk niet in den toestand van voor de ramp

---

(1) Art. 253 al. 2 W. v. K. »Indien de volle waarde van het voorwerp niet is verzekerd, is de verzekeraar, ingeval van schade, slechts verbonden, in evenredigheid van het verzekerd tot het niet verzekerd gedeelte."

Het komt mij voor, dat de redactie van dit artikel onjuist is, voor zooverre het wiskunstig gebied betreden wordt. Zetten wij slechts een evenredigheid op volgens dit artikel; (Voorbeeld A).

Stel: Schadevergoeding $= x$.

Volle waarde van het voorwerp $=$ *f* 20.000.

Schade aan het voorwerp overkomen $=$ *f* 15.000.

Waarde van de verzekerde som (òf van het verzekerd gedeelte) *f* 10 000.

Dus:

Schadevergoeding.		Schade.		Verzekerd gedeelte		Onverzekerd deel.
x	:	15.000	$=$	10.000	:	10.000.

$x = 15.000.$

Wij zien dus, dat volgens deze redactie, in dit geval, terwijl de volle waarde niet is verzekerd, de schadevergoeding toch ten volle wordt betaald.

Stellen wij nog een aardiger geval: (Voorbeeld B).

Schadevergoeding $= x$.

Schade $=$ *f* 15.000.

Volle waarde $=$ *f* 20.000.

Waarde van het verzekerd gedeelte (verzekerde som) $=$ *f* 15.000, onverzekerd gedeelte dus $=$ *f* 5000

derhalve:

Schadevergoeding.		Schade.		Verzekerd gedeelte.		Onverzekerd deel.
x	:	15.000	$=$	15.000	:	5000

$x = 45.000.$

Hier zien wij dus, dat volgens deze redactie, bij het geval dat het verzekerd gedeelte grooter is dan het onverzekerd gedeelte, de schadevergoeding grooter wordt dan de schade, ja zelfs bij

teruggebracht, maar hij behoeft zich niet te beklagen, daar het hem vrij stond zijn geheele belang te verzekeren; artikel 253 al. 3 Wetb. v. Koophandel komt hieraan reeds gedeeltelijk tė gemoet door te bepalen, dat het aan partijen vrij zal staan uitdrukkelijk te bedingen, dat, onaangezien de meerdere waarde van 't verzekerd voorwerp, de aan

---

voorbeeld B grooter dan de volle waarde van het verzekerde voorwerp.

't Is dus wenschelijk, in plaats van artikel 253, al. 2, in fine, zooals het thans luidt, te lezen: »in evenredigheid van het verzekerd gedeelte tot de volle waarde van het voorwerp.

Zien wij nu weer voorbeeld A in verband met deze veranderde redactie. Dus:

Schadevergoeding.		Schade.		Verzekerd deel.		Waarde v. h. voorwerp.
x	:	15.000	=	10.000	:	20.000.

$$x = 7500.$$

Dat deze uitkomst juist is, kan ieder terstond zien; want de helft van het voorwerp was verzekerd, dus de helft van de schade moet vergoed worden; alles toch lost zich op in dezen eenvoudigen wiskunstigen regel: dat de verzekeraar indien hij het geheel heeft verzekerd, de volle schade vergoedende, — hij de helft derzelve moet vergoeden wanneer hij slechts de helft heeft verzekerd.

Zien wij nu tevens voorbeeld B in verband met de veranderde redactie. Dus:

Schadevergoeding.		Schade.		Verzekerd deel.		Volle waarde.
x	:.	15.000	=	15.000	:	20.000.

$$x = 11.250,$$

òf $\frac{3}{4}$ van het voorwerp is verzekerd, dus $\frac{3}{4}$ van de schade wordt vergoed.

hetzelve overgekomene schade, tot het vol beloop der verzekerde som zal worden vergoed.

Zooeven maakte ik de opmerking, dat de verzekerde som de grens aanduidt voor de aansprakelijkheid van den verzekeraar; ik kan niet nalaten hier op een geval te wijzen, dat de aansprakelijkheid des verzekeraars die grens kan te buiten gaan. Artikel 283 Wetboek van Koophandel zegt ons: „dat de verzekerde verplicht is om alle vlijt en naarstigheid in het werk te stellen, ten einde de schade te voorkomen en te verminderen; de onkosten door den verzekerde gemaakt ten einde de schade te voorkomen of te verminderen zijn ten laste van den verzekeraar, al ware het dat dezelve, gevoegd bij de geledene schade, het beloop der verzekerde som te boven gingen;" dit is het eenige mij bekende geval in de wet, dat de aansprakelijkheid van den verzekeraar boven de verzekerde som gaat, want bij de zeeverzekering is, in artikel 718 Wetboek van Koophandel, vastgehouden aan het beginsel, dat de assuradeur nooit meer mag verliezen dan de som, waarvoor hij premie geniet, welk beginsel de

wetgever gerust onder den negenden titel — „van verzekering in het algemeen" — had kunnen opnemen; toch vinden wij in artikel 655 Wetboek van Koophandel een dergelijke bepaling als artikel 283 W. v. K. vervat, terug; in de praktijk zal echter het beginsel van de artikelen 283 en 655 W. v. K. zelden voorkomen, want gewoonlijk wordt hieraan in de polissen gederogeerd door de volgende formule: „ALLE welke schaden benevens de kosten, op de beredding gevallen door ons . . . . zullen worden voldaan, zonder eenige korting, des echter dat wij in geen geval meer dan de som, waarvoor wij ons bij onze teekening verbonden hebben, zullen behoeven te betalen."

Indien iemand zich geheel wil hersteld zien in den toestand van voor de ramp, is het derhalve noodig, dat hij zich voor de volle waarde laat verzekeren en volgens onze Nederlandsche wet is dit mogelijk. Artikel 253 al. 1 Wetboek van Koophandel zegt: „verzekering, welke het beloop van de waarde of het wezenlijk belang te boven gaat, is alleen geldig tot het beloop van hetzelve;"

het principe „volle-waarde-verzekering" is nergens direct in de wet uitgedrukt, maar dit is ook niet noodig, daar het als beginsel bij ons assurantie-recht vast staat. Slaan wij andere artikelen na, b. v. de artikelen 274, 275, 616 en 619 Wetboek van Koophandel, overal treedt dit principe te voorschijn.

In het Oud-Hollandsch recht was men het tegenovergestelde denkbeeld toegedaan.

„Verzekering mag geschieden in zulker voege als de handelaers willen, voor 't Gerechte, voor gemagtigde schryvers, voor getuygen ofte onder haer hand, ende op zulke voorwaerden als haer gelieft, mids niet strydende jegens de goede trouwe: Dog moet altyd het tiende deel zulks als voren gezeyt is, blyven onverzekert, ende daer en boven in alle verzekeringen over zee mag men niet bedingen jegens de gemeene wetten, hier voren ende hier na verhaelt: anders is zulken beding kragteloos, blyvende 't vorder in zyn waerde" (1).

---

(1) HUGO DE GROOT. Inleijdinge enz. B. III, deel 24, § 6.

In sommige landen is de verzekering tot de volle waarde niet toegelaten; dit is dan uitdrukkelijk in een wet vermeld; in Saksen had art. 4 der wet van 1835 het maximum op $^5/_6$ der waarde bepaald, doch dit voorschrift is weder ingetrokken door de wet van 11 Juli 1840 (1). Daarentegen laat § 1984 van het A. L. R. verzekering tot de volle waarde toe. „Niemand darf eine Sache höher versicheren lassen, als bis zum gemeinen Werthe derselben, zur Zeit des geschlossenen Vertrages".

In den Code de Commerce is ook bij artikel 358 het principe der volle-waarde-verzekering opgenomen, „s'il n'y a ni dol ni fraude, le contrat est valable jusqu'à concurrence de la valeur des effets chargés, d'après l'estimation qui en est faite ou convenue", maar met dit onderscheid van onze wetgeving in artikel 351 al. 1 Wetboek van Koophandel, dat artikel 357 C. d. C. in geval van bedrog of list de geheele verzekering nietig verklaart, in plaats van onze inkorting tot de wezen-

---

(1) Mr. J. DE WAL. Het Nederlandsche Handelsregt, 427.

lijke waarde, „un contrat d'assurance ou de réassurance consenti pour une somme excédant la valeur des effets chargés est nul à l'égard de l'assuré seulement, s'il est prouvé qu' il y a dol ou fraude de sa part." In ons ontwerp van 1809 vinden wij bij artikel 486 een dergelijke onderscheiding: „wanneer de verzekerde somme het ware interest te boven gaat, blijft de verzekering, zoo die ter goede trouw is geschied, van waarde, doch niet hooger dan tot het beloop van het ware interest toe."

Wat de inkorting betreft van hetgeen het beloop der waarde of het wezenlijk belang te boven gaat, volgt men in Duitschland een nog strenger stelsel, want terwijl bij ons de verzekering zelf als geldig blijft bestaan doch ingekort tot de wezenlijke waarde — artikel 253 al. 1 W. v. K. — zoo maakt daar een verzekering boven de volle waarde, de geheele verzekering nietig, en tevens wordt er nog straf bedreigd tegen het vorderen van eene vergoeding boven de waarde [1]).

([1]) »In andere landen is eene straf bedreigd tegen het vorderen

Als een der grootste bewijzen dat bij ons verzekering tot de volle waarde wordt toegelaten, halen sommige schrijvers (1) aan artikel 289 al. 1 Wetboek van Koophandel: „de verzekering kan gedaan worden voor de volle waarde der verzekerde goederen". Dit artikel, dat, hoewel speciaal bij de brandverzekering gesteld, eene algemeene, bij elke verzekering geldende waarheid verkondigt, behoeft eenige nadere beschouwing; ook bij de behandeling van dit artikel in de sectiën, waarin de Tweede Kamer verdeeld was, zijn er door sommige leden eenige opmerkingen gemaakt, die niet onaardig zijn hier mede te deelen.

Het Ontwerp van 1825 art. 57 (2) (vergl. art.

---

van eene vergoeding boven de waarde. Vgl. art. 17 en 28 der Pruissische wet van 1837.

Het Pruissische Ontwerp, 't eerste gedeelte van ons artikel overnemende, voegt er bij: »Verabredungen, nach welchen der Versicherer mehr als den in dieser Weise zu ermittelnden wirklichen Schaden ersetzen soll, machen die Versicherung nichtig." Dergelijke bepaling is reeds daarom bij ons overtollig, omdat art. 274 ook op de brandassurantie toepasselijk is." Mr. J. DE WAL Het Ned. Handelsregt 427.

(1) Mr. J. G. KIST. »Beginselen van Handelsregt", blz. 88 in fine. Mr. G. DIEPHUIS. »Handboek voor het Nederlandsche Handelsrecht." Deel III, blz. 178.

(2) Mr. J. C. VOORDUIN IX, 2, blz. 90 ad art. 57.

64 Ontwerp 1822) had reeds een dergelijke bepaling, als thans in artikel 289 al. 1, W. v. K. vervat is, namelijk: „verzekeringen voor brand kunnen gedaan worden voor eenen bepaalden tijd en voor de volle waarde der verzekerde goederen." Bij de behandeling van dit artikel in 1835 was de 1ste afdeeling van oordeel, dat, hoewel het principe volkomen goed is, deze beschikking als te klaarblijkelijk niet in het wetboek behoefde te worden opgenomen (1).

Alvorens mijne meening omtrent een en ander te geven, zal ik de verdere beraadslagingen over dit artikel uit VOORDUIN citeeren. „De 5de afd. achtte het zeer bedenkelijk, verzekering voor brand toe te laten voor de volle waarde" (2).

„Men heeft, antwoordde de Regeering, bij art. 57 (aant. 1, blz. 90), zoowel als bij alle andere soorten van verzekering, op het voetspoor des Franschen regts, vrijgelaten om de volle waarde te doen verzekeren. — Hoezeer men wel van den éénen kant erkent, dat het eenige nuttigheid kan

(1) Mr. J. C. VOORDUIN IX, 2, ad art. 289. Aanteekening I.
(2) Mr. J. C. VOORDUIN t. a. p. Aanteekening II.

hebben, wanneer een gedeelte der eigendommen onverzekerd blijft, en dus de eigenaar daarin eenig belang behoudt, — zoo is het echter van den anderen kant niet minder waar, dat vele speculatiën zouden worden achtergelaten, indien men de vollè waarde der voorwerpen niet kon laten verzekeren. Eene tegenovergestelde bepaling zoude niet alleen met den geest des handels strijden, maar daarentegen eene bron van geschillen opleveren opzigtelijk de werkelijke waarde der verzekerde goederen. Overigens spreekt het van zelf, dat partijen zòodanige bedingen kunnen maken, als zij goedvinden" ([1]).

Art. 3 (al. 1) des ontwerps van 23 Maart 1835 luidde: „de verzekering kan gedaan worden voor de volle waarde der verzekerde goederen" ([2]).

„Eenige leden der 3de afd. verklaarden zich, April 1835, tegen de verzekering voor de volle waarde. Overtuigd dat door zoodanige verzekering, de branden zeer zijn vermenigvuldigd,

(1) Mr. J. C. VOORDUIN IX, 2, ad art. Aanteekening III.

(2) Mr. J. C. VOORDUIN t. a. p. Aanteekening V.

achtten zij een verbod deswege, en dus eene aan het eerste gedeelte van dit artikel juist tegenovergestelde bepaling, ten hoogste raadzaam" ([1]).

„De 2de afd. oordeelde, dat het eerste alinea van dit artikel (aant. v), eene zoodanige onbetwijfelbare bepaling bevatte, dat zij veilig zoude kunnen weggelaten worden; men geloofde echter, dat hetzelve eene verandering van redactie moest ondergaan, en alsdan doelmatig en nuttig ware; men wilde namelijk aldus lezen: „de verzekering mag niet gedaan worden boven de volle waarde der verzekerde goederen." ([2]) Vergelijk VOORDUIN IX, 2, aanteekening XII blz. 263, met deze woorden: „in de 4de afd. kwam men, November 1835, op het in de voorgaande zitting der Tweede Kamer door de 2de afd. (zie aant. VII hierboven) gedaan voorstel terug, en wenschte bepaald te zien, dat de verzekering niet mag gedaan worden BOVEN de volle waarde der voorwerpen.

„Die bepaling," antwoordde de Regeering,

([1]) Mr. J. C. VOORDUIN IX. 2, ad art. Aanteekening VI.
([2]) Mr. J. C. VOORDUIN t. a. p. Aanteekening VII.

„zoude overbodig zijn, vermits dezelve in art. 8 van titel A (nu art. 253) met zoovele woorden voorkomt.

„De kracht van dit artikel (aant. x, blz. 262) (1) bestaat dáárin, dat de volle waarde mag verzekerd worden, — dat is met andere woorden, dat de verzekerde niet verpligt is een zeker deel onverzekerd te laten."

„Art. 3 al. 1 des ontwerps van 23 Maart 1835 kwam in het ontwerp van 21 Oct. 1835 dus voor: „de verzekering kan gedaan worden voor de volle waarde der verzekerde goederen (2).

„Ter toelichting van die voordragt en tevens ter beantwoording der in de afdeelingen gemaakte bedenkingen (aant. VI, blz. 261) (3) zeide de Regeering bij hare memorie van toelichting van 21 October 1835: „de bepaling. van het eerste lid van dit artikel, volgens hetwelk men het vol

(1) Art. 3 (al. 1) des ontwerps van 23 Maart 1835 was in het ontwerp van 21 October 1835 onveranderd gebleven, namelijk: »de verzekering kan gedaan worden voor de volle waarde der verzekerde goederen."

(2) Mr. J. C. VOORDUIN IX, 2, ad art. Aanteekening X.

(3) blz. 28 en 29.

beloop van het voorwerp kan laten verzekeren, is noodzakelijk. De vrees, dat de verzekerde het pand zal in brand steken, en daardoor de belendende gebouwen in gevaar brengen, ligt niet in de verzekering der volle waarde, maar in het opgeven eener hoogere waarde dan het perceel naar waarheid beloopt; want, is de schatting opregt geschied, dan heeft voorzeker niemand belang om het pand door brand te vernielen, ten einde de waarde in gereede penningen te ontvangen."

„Maar zelfs de mogelijkheid van een te plegen misdrijf, behoort den eerlijken man niet te beletten om de volle waarde van zijn pand, tegen ongevallen te kunnen laten verzekeren; want de brand kan door de belendende gebouwen ontstaan, — en welke zoude dan toch de reden zijn, dat men zich op geene wijze daartegen zoude kunnen dekken? Ja, zelfs door het opnemen van zoodanige beperking in onze wetgeving, zoude het doel niet bereikt worden, dat sommigen daarvan meenen te mogen verwachten, vermits in Engeland, Frankrijk, en vooral in België (evenzeer als sedert

onheugelijke tijden hier te lande), de verzekeringen voor het geheel beloop werden gesloten, en alzoo een verbod bij deze wet, geen ander gevolg zoude opleveren, dan de verplaatsing der assurantiën naar buiten 's lands, en bijzonder naar België, en alzoo de benadeeling van al onze verzekerings-maatschappijen, vermits de verzekerde toch, voor de volle som elders zijnde verzekerd, belang zoude kunnen hebben om het misdrijf van brandstichting te plegen." (1) „De 4de afd. gaf omtrent de redactie van dit art. (aant. x blz. 262) (2) in bedenking, in het eerste alinea, als meer duidelijk te stellen: voor de volle koopwaarde" (3). Bij VOORDUIN t. a. p. vind ik niets wat deze verduidelijking toelicht of tegenspreekt, ik hoop echter op deze koopwaarde later terug te komen; eerst zal ik de verschillende meeningen in de afdeelingen geuit, en de antwoorden der Regeering, — zoowel het een als het ander door mij hier uit VOORDUIN geciteerd, — nog eens in

(1) Mr. J. C. VOORDUIN t. a. p. Aanteekening XI.
(2) Zie noot 1 blz. 30.
(3) Mr. J. C. VOORDUIN t. a. p. Aanteekening XIII.

het kort beschouwen. „Sommige schrijvers (zeg ik op blz. 26) halen artikel 289 al. 1 W. v. K. als een der grootste bewijzen aan, dat bij ons assurantierecht de verzekering tot de volle waarde wordt toegelaten"; alhoewel ik 't in zooverre met hen eens ben, dat ons assurantierecht als principe heeft aangenomen, „verzekering tot de volle waarde," vind ik het echter verkeerd dit principe uit artikel 289 al. 1 W. v. K. te willen bewijzen. Artikel 289 al 1 W. v. K. geldt natuurlijk alleen voor die soort van verzekering in welker afdeeling het is geplaatst, namelijk voor de verzekering tegen gevaren van brand; wil men dus aantoonen, dat bij de brandverzekering volle-waarde-verzekering is toegelaten, dan zal ik voor een oogenblik toestaan artikel 289 al. 1 als sprekend bewijs daarvoor aan te voeren; maar waar er over verzekering in 't algemeen gehandeld wordt, waar er sprake is van ons positief Nederlandsch assurantierecht, daar mag men m. i. geen algemeen geldenden regel trachten af te leiden uit een artikel, dat slechts voor een speciale verzekering is geschreven; ware de inhoud van artikel 289 al. 1 W. v. K.

geplaatst in den negenden titel van ons Wetboek van Koophandel, handelende „van assurantie of verzekering in het algemeen", dan kan ik begrijpen dat men dit zou aanvoeren als een sprekend bewijs, dat in ons recht verzekering tot de volle waarde is toegelaten; maar onze wetgever heeft het gelukkig niet noodig geacht, zulke onomstootelijke waarheden uitdrukkelijk in zijn wetboek op te nemen. Het assurantie-contract is daar, om ons voor schade te vrijwaren; wij verzekeren ons opdat onze vermogenstoestand, welke rampen haar ook mogen treffen, dezelfde blijve; doch dit zou niet te bereiken zijn zonder verzekering tot de volle waarde der verzekerde goederen toe te laten.

Waarom heeft dan de wetgever speciaal bij de brandverzekering in artikel 289 al. 1 W. v. K. uitdrukkelijk een principe neêrgeschreven, algemeen geldend bij elke verzekering? Want, stel dat artikel 289 al. 1 W. v. K. niet bestond, dan zou toch niemand durven beweren, dat men bij de brandverzekering niet de volle waarde mag verzekeren. Ter beantwoording van die vraag, keeren wij terug

tot het door mij uit VOORDUIN geciteerde omtrent artikel 289 al. 1 W. v. K., hetgeen ik ook beloofd had nog eens in 't kort te beschouwen.

Artikel 57 van het ontwerp 1825 en artikel 64 van het ontwerp 1822 bevatten reeds de bepaling, dat verzekeringen voor brand gedaan kunnen worden voor de volle waarde der verzekerde goederen.

Toen dit artikel in 1835 besproken werd, keurde de 1ste afdeeling deze bepaling volkomen goed, maar stelde voor, om die beschikking, als te klaarblijkelijk, niet in het wetboek op te nemen (1); ik ben het volkomen eens met het oordeel van deze afdeeling, hetgeen een oplettend lezer van mijne verhandeling reeds zal hebben opgemerkt (2); het spijt mij echter, dat de Regeering bij haar antwoord (3) het gevoelen van deze afdeeling onbesproken heeft gelaten.

De 5de afdeeling vond het zeer bedenkelijk, verzekering voor brand toe te laten voor de volle waarde (4). Waarom deze afdeeling dit zeer

---

(1) Zie blz. 27. (2) Zie blz 34. (3) Zie blz. 27. (4) Zie blz. 27.

bedenkelijk vond, zullen wij trachten af te leiden uit het antwoord der Regeering [1]. De Regeering stemde toe, dat het eenige nuttigheid kan hebben, wanneer een gedeelte der eigendommen onverzekerd blijft, en meende dan dit nut daarin te moeten zoeken, dat de verzekerde eigenaar eenig belang bij die eigendommen behoudt. Wij zijn echter door dit antwoord der Regeering geen stap verder gekomen met de vraag, waarom de 5de afdeeling het zeer bedenkelijk vond, verzekering voor brand toe te laten tot de volle waarde. Is het misschien om eene al te groote zorgeloosheid van den eigenaar tegen te gaan, indien hij weet dat, wat er ook geschiede, hij nooit schade zal lijden, dan wordt hier beter tegen gewaakt door de bepalingen, die wij vinden in artikel 276 en artikel 294 Wetboek van Koophandel [2], dan door een stelsel aan te

(1) Zie blz. 27 en 28.

(2) Art. 276 W. v. K.

»Geene verliezen of schade, door eigen schuld van eenen verzekerde veroorzaakt, komen ten laste van den verzekeraar. Hij vermag zelfs de premie te behouden of te vorderen, indien hij reeds begonnen is eenig gevaar te loopen."

Art. 294 W v. K.

»De verzekeraar is ontslagen van de verpligting tot voldoening

nemen, dat „niet alleen met den geest des handels strijdt", — zooals de Regeering dit antwoordde —, maar dat tevens in botsing zou komen met het hoofddoel der verzekering, geheele vrijwaring voor eventueele schade.

In April 1835 verklaarden zich eenige leden der 3de afd. tegen de verzekering tot de volle waarde (1); ja, zij wilden zelfs een verbod opnemen, namelijk: „geen verzekering kan gedaan worden voor de volle waarde der verzekerde goederen". Deze leden hadden de beleefdheid hun gevoelen dus te argumenteeren: zij waren overtuigd dat, door verzekering voor de volle waarde toe te laten, de branden zeer zijn vermenigvuldigd; zij lieten ons dus tusschen de regels lezen, dat verzekering tot de volle waarde oorzaak zou zijn van vermeerdering der misdrijven van brandstichting. Het antwoord der Regeering luidde (2): „de vrees, dat de verzekerde het pand zal in brand steken, ligt niet in de verzekering der

---

der schade, indien hij bewijst, dat de brand door merkelijke schuld of nalatigheid van den verzekerde zelven veroorzaakt is."

(1) Zie blz. 28.

(2) Zie blz. 30, 31 en 32.

volle waarde, maar in het opgeven eener hoogere waarde dan het perceel naar waarheid beloopt; want, is de schatting opregt geschied, dan heeft voorzeker niemand belang om het pand door brand te vernielen, ten einde de waarde in gereede penningen te ontvangen". Ik ben dit volkomen met de Regeering eens en verwijs voor het verdere antwoord naar VOORDUIN (1); alleen wil ik hier nog aan toevoegen, dat tegen het door den verzekerde opgeven eener hoogere waarde dan het perceel naar waarheid beloopt, genoeg gewaakt wordt door de artikelen 253 al. 1 en 274 W. v. K. (2), en tevens, wat de vrees voor brandstichting betreft, dat het Wetboek

---

(1) Boek IX deel 2 ad art. 289 Aanteekening XI. Zie blz. 31.

(2) Art. 253 1º W. v. K.

»Verzekering, welke het beloop van de waarde of het wezenlijk belang te boven gaat, is alleen geldig tot het beloop van hetzelve."

Art. 274 W. v. K.

»Indien die waarde in de polis is uitgedrukt, heeft de regter niettemin de bevoegdheid om aan den verzekerde de nadere regtvaardiging der uitgedrukte waarde op te leggen, voor zooverre door den verzekeraar redenen worden aangevoerd, waaruit gegrond vermoeden wegens het bovenmatige der opgave geboren wordt. De verzekeraar heeft in allen gevalle het vermogen om de bovenmatigheid der uitgedrukte waarde in regten te bewijzen."

van Koophandel niet dáár is, om het plegen van misdrijven te voorkomen (1). In April 1835 was de 2de afdeeling van oordeel, dat het artikel: „verzekering kan gedaan worden voor de volle waarde der verzekerde goederen," eene zoodanige onbetwijfelbare bepaling bevatte, dat het veilig kon worden weggelaten (2); deze afdeeling kwam dus tot zooverre met mijne opinie en tevens met die van de 1ste afdeeling (3) overeen. Maar beschouwen wij verder het gevoelen van deze afdeeling; zij was van oordeel, dat deze bepaling, wilde zij doelmatig en nuttig zijn, eene verandering van redactie moest ondergaan, namelijk aldus: „de verzekering mag niet gedaan worden, boven de volle waarde der verzekerde goederen;" de 4de afdeeling in November 1835 was ditzelfde oordeel toegedaan (4). Het antwoord, dat tegen dergelijke zienswijze door de Regeering gegeven werd, was kort en goed: „Die bepaling zoude overbodig zijn, vermits dezelve in artikel 253 W. v. K. met zooveel woorden voorkomt;" (5)

(1) Zie blz. 11. (2) Zie blz. 29. (3) Zie blz. 27.
(4) Zie blz. 29. (5) Zie blz. 30.

tevens gaf de Regeering bij dit haar antwoord eene beschouwing ten beste over de kracht van het artikel: „verzekering kan gedaan worden voor de volle waarde der verzekerde goederen", welke beschouwing, hoewel volkomen logisch en waar, geen argument kan wezen om het aanzijn van dit artikel in onze wet te verdedigen. Deze beschouwing luidde dus: „de kracht van dit artikel bestaat dáárin, dat de volle waarde mag verzekerd worden, d. i. dat de verzekerde niet verpligt is een zeker deel onverzekerd te laten." Vreemd is het, dat de Regeering het gevoelen van twee afdeelingen [1], om het artikel geheel en al weg te laten, niet beantwoordt; maar tevens is het vreemd, dat het aanzijn van dit artikel in onze wet nergens door haar verdedigd wordt. Ik houd het er voor, dat juist door het gekijf, om volle-waarde-verzekering bij brand al dan niet toe te laten, dit artikel uitdrukkelijk in den titel, handelende van verzekering tegen de gevaren van brand, is opgenomen, want ware het

(1) Afdeeling 1 en 2. Zie blz. 27 en 29.

stelsel van hen aangenomen, die t e g e n de volle-waarde-verzekering bij brand waren, dan had dit principe, als zijnde eene uitzondering op den algemeenen regel bij verzekering geldend, uitdrukkelijk in de wet behooren te worden opgenomen. Een oogenblik was de Regeering den goeden weg ingeslagen, toen zij de afdeelingen ([1]) beantwoordde, die in plaats van het artikel zooals het thans luidt, wilden lezen: „dat de verzekering niet mag gedaan worden b o v e n de volle waarde der voorwerpen"; toen viel het oog der Regeering op den inhoud van artikel 253 Wetboek van Koophandel ([2]); hoe jammer dat de Regeering niet tevens gelet heeft op den algemeenen regel bij verzekering, die, hoewel niet met zooveel woorden in de wet uitgedrukt, de basis is voor een goed assurantie-recht; nooit ware dan onze wet, zooals thans door artikel 289 al. 1 W. v. K. het geval is, met overtolligheden belast geworden. —

De volle-waarde-verzekering, die dus door onze wet wordt toegelaten en ook noodzakelijk is bij

([1]) Afd. 2 en 4 blz. 29.
([2]) Zie blz. 30.

een goed stelsel van verzekering, brengt ons tot de vraag: wat is de eigenlijke verzekerde waarde? De eigenlijke verzekerde waarde is de waarde van het verzekerde belang op het oogenblik van het sinister.

„La pureté du principe a été conservée dans le contrat d'assurance contre l'incendie. Toutes les formules imprimées portent cette clause:

„L'assurance ne pouvant jamais être une cause de bénéfice pour l'assuré, et ne devant lui garantir que L'INDEMNITÉ DES PERTES RÉELLES qu'il a éprouvées, l'assuré est tenu de justifier de la valeur desdits objets AU MOMENT DE L'INCENDIE. Si elle est inférieure à la somme assurée, l'engagement de la compagnie est réduit à la valeur réelle; si elle excède la somme assurée, la compagnie paye le dommage dans la proportion du risque qu'elle a couru à la valeur réelle; l'assuré, considéré comme son propre assureur pour le surplus, supporte l'excédant du dommage, corrélatif à la valeur dont il a couru le risque." (1)

---

(1) A. FREMERY. Etudes de droit commercial, pag. 289.

„L'assurance contre l'incendie, ne rencontrant pas les difficultés d'évalution qui ont amené la modification du contrat d'assurances maritimes, est restée fidèle à l'idée première de cette convention d'indemnité. L'assurance est faite sur une valeur donnée par l'assuré et qui sert de base irrévocable pour la quotité de la prime; mais quelle qu'ait pu être la valeur au moment du contrat, c'est toujours, et seulement, la valeur à l'époque du sinistre qui détermine le montant de l'indemnité.

Un bâtiment évalué 50.000 fr. par la police est-il, après l'incendie qui l'a consumé, déclaré par les experts n'avoir eu, lors du sinistre, qu'une valeur de 40.000 fr.? Les primes payées restent acquises à l'assureur; mais il ne doit à l'assuré que les 40.000 fr. que l'assuré a perdues par l'incendie.

Est-il estimé avoir eu une valeur de 60.000 fr.? L'assureur ne doit que les 50.000 fr. dont il a couru les risques; et si le dommage n'est que partiel, l'assureur n'en doit que les cinq sixièmes." (1)

---

(1) A. FREMERY t. a. p. pag. 348.

Uit deze aanhalingen zien wij, dat een der grootste juristen van oordeel is, dat de eigenlijke verzekerde waarde is: de waarde van het verzekerde belang op het oogenblik van de ramp.

Is het systeem dat FREMERY voorstaat, nu te vereenigen met de bepalingen omtrent verzekering in onze wet? Mij dunkt zeer zeker; slaan wij onze wet open, dan vinden wij het systeem van FREMERY terug in artikel 295 al. 2 W. v. K.: „de schade wordt berekend naar de waarde, welke de goederen, ten tijde van den brand, hebben gehad," — in artikel 301 W. v. K.: „bij het opmaken der schade wordt berekend hoeveel de vruchten, zonder het ontstaan van de ramp, ten tijde van derzelver inoogsting of genot zouden zijn waard geweest, en derzelver waarde na de ramp. De verzekeraar betaalt als schadevergoeding het verschil", — in artikel 619 W. v. K.: „de volle waarde op de kiel of het casco van een schip verzekerd zijnde, kan, hoezeer bevorens getaxeerd, door geregtelijke uitspraak, desnoods na berigt van deskundigen, nader bepaald of verminderd worden: 1°. indien het schip bij de

polis is getaxeerd naar den inkoopsprijs, en hetzelve, hetzij door ouderdom, hetzij door het afleggen van vele reizen, reeds minder waarde had; 2°. indien het schip, voor onderscheidene reizen zijnde verzekerd, na eene of meer reizen te hebben afgelegd en uit dien hoofde vracht te hebben verdiend, vervolgens op eene der verzekerde reizen vergaat" (1).

Ook in onze polissen wordt meestal het beding geplaatst: „dat de verzekerde het bestaan en de waarde der verzekerde voorwerpen tijdens den brand moet bewijzen" (2). Maar waarom dan in artikel 287 W. v. K. onder de vereischten, die een polis moet bevatten, ook opgenoemd sub 4°. „de waarde der verzekerde goederen"? Die waarde kan ons misschien van dienst zijn, indien het onmogelijk is de waarde op het oogenblik der ramp te kennen, maar nooit om den verzekeraar te noodzaken bij geheele schade die ingeschreven waarde te voldoen; integendeel, want, kan de ver-

---

(1) Mr. J. G. KIST. »Beginselen van handelsregt," blz. 43.

(2) Mr. J. G. KIST, t. a. p. blz. 88.

zekeraar bewijzen, dat die opgegeven waarde, tijdens de ramp minder was dan in de polis is uitgedrukt, dan mag die opgegeven waarde immers tot de werkelijke waarde worden ingekort, volgens de artikelen 253 al. 1 en 274 W. v. K.; en te recht, want men verzekert zich tegen gevaren, die de wet opsomt ([1]) en in de polis uitdrukkelijk worden neergeschreven ([2]), maar niet om gevrijwaard te worden tegen verliezen, die men in zijn vermogen kan lijden, door daling der prijzen.

Een lid der 4de afdeeling (November 1835) vermeende, dat de waarde der verzekerde goederen in de brandpolis niet behoefde uitgedrukt te worden, en stelde daarom de weglating

---

([1]) o. a. de artikelen 290 en 291 Wetboek van Koophandel.

([2]) Clausule uit een polis voor brandassurantie.

»En zulks voor brand, veroorzaakt hetzij door onweêr, eigen vuur, onachtzaamheid, schuld of schelmerij van eigen bedienden, buren, vijanden, roovers en alle anderen, hoe ook genaamd, op welk eene wijze de brand ook zoude mogen zijn ontstaan of veroorzaakt, bedacht of onbedacht, gewoon of ongewoon, geene uitgezonderd, mitsgaders voor de schade dewelke als een gevolg van den brand moet worden genomen, aangemerkt of gehouden, als: bederf of vermindering van het verzekerde door het water ter blussching gebruikt, ook dieverijen of het vermissen van iets van het verzekerde gedurende de brandblussching en beredding."

van n°. 4 (art. 1 ontwerp 21 October 1825) (1) voor; de overige leden verkozen dit nummer te behouden (2).

Het behoud van dit nummer in ons tegenwoordig artikel 287 W. v. K. doet volstrekt geen kwaad, want, is de waarde van het voorwerp tijdens de ramp moeilijk of niet te bewijzen, hetgeen niet zelden het geval zal zijn, dan hebben wij altijd een toevlucht bij de door de wet gevorderde getaxeerde polis. De verzekeraar kan daarenboven jaarlijks (3) de verzekerde goederen laten waardeeren, en dan zal hij de in de polis opgenomen waarde aan de werkelijke waarde gelijk stellen; ik vereenig mij dus met het gevoelen van hen, die n°. 4 van art. 287 W. v. K. in de wet wenschen te behouden.

Heb ik alzoo trachten aan te toonen het verschil dat er kan bestaan tusschen de in de polis

---

(1) Thans artikel 287, 4°. W. v. K.

(2) Mr. J. C. VOORDUIN t a. p ad art. 287.

(3) „La prime d'assurance contre l'incendie est établie à raison de tant par année, et cette expression même a amené la division annuelle de l'assurance et de la prime, pour quelque nombre d'années que la convention soit faite." (FREMERY. Etudes pag. 348.)

opgenomen waarde ([1]) en de werkelijke tijdens de ramp, zoo wil ik hieraan toevoegen, dat deze werkelijke waarde ook nog verschillend is op te vatten.

Wij kennen eene absolute waarde, d. i. de werkelijk waarde van eenig belang in het algemeen, en eene relatieve waarde, d. i. de waarde, die wij individueel aan eenig belang toekennen; ([2]) trachten wij dit met een voorbeeld duidelijk te maken: een paardenstal, een winkel of eene boerderij heeft meestal meer waarde voor den eigenaar, die stalhouder, winkelier of boer is, dan voor ieder ander; welke waarde zal nu dienen als maatstaf der verzekering? Natuurlijk de betrekkelijke waarde d. i. de waarde, die de stalhouder, boer of winkelier aan stal, boerderij of winkel toekent, want het belang, dat men zelf bij het behoud van een zaak heeft, wordt verzekerd, doch in het tegenovergestelde geval zou het geen geheele vergoeding der schade zijn maar slechts een gedeeltelijke, en dit zou strijden met het hoofd-

(1) Dit is gewoonlijk de werkelijke waarde tijdens het sluiten der verzekering.

(2) Wij kennen ook nog eene verkoopswaarde; om die te leeren kennen betreden wij het gebied der oeconomie.

doel der verzekering, „een geheel en volledig herstel van schade." Die betrekkelijke waarde moet nu echter ook niet te ver worden uitgestrekt; mijn huis kan b.v. voor mijzelf een veel grooter waarde hebben dan voor een ander, omdat mijn grootvader en grootmoeder er gewoond hebben; men noemt dit het pretium affectionis, maar dit pretium is geheel denkbeeldig en kan volgens artikel 268 Wetboek van Koophandel geen voorwerp van verzekering zijn, omdat dit belang niet op geld waardeerbaar is.

HOOFDSTUK II.

HET BEDING OM DE SCHADE AAN HET PERCEEL OVERGEKOMEN IN GEREED GELD TE VERGOEDEN [1].

Artikel 288 Wetboek van Koophandel luidt: „bij verzekering van gebouwde eigendommen wordt bedongen, òf dat de schade aan het perceel overgekomen zal worden vergoed,

(1) A. C. HOLTIUS, Handels- en Zeeregt, III, blz. 358, noemt dit beding, een beding ten behoeve van den verzekerde, terwijl hij het beding van wederopbouw, een beding noemt ten behoeve des verzekeraars. Het is moeilijk te vatten, waarop deze onderscheiding berust.

óf dat hetzelve uiterlijk ten beloope der verzekerde som, zal worden wederopgebouwd of hersteld. In het eerste geval wordt de schade opgemaakt door de vergelijking der waarde van het perceel vóór de ramp, met hetgeen het overblijvende, dadelijk na den brand waard is; en de schade wordt alsdan in gereed geld voldaan.

In het tweede geval is de verzekerde tot de wederopbouwing of het herstel verpligt. De verzekeraar heeft het regt om toe te zien, dat de door hem te betalen penningen, binnen eene, desnoods door den regter, te bepalen tijd, werkelijk tot dat einde worden besteed, en kan de regter zelfs aan den verzekerde, op de vordering van den verzekeraar, opleggen om, zoo daartoe gronden zijn, daarvoor voldoende zekerheid te stellen." (1)

„In de ontwerpen van 1835 was dit artikel voorgesteld, zooals het thans gelezen wordt. Luidens de memorie van toelichting van 23 Maart 1835, wordt daarbij onderscheiden, tusschen het beding,

(1) Gespatieerd heb ik datgene in het artikel 288, waarover dit hoofdstuk handelt.

om de schade in gereed geld te voldoen, — en dat van wederopbouwing of herstel, en de regtsgevolgen van beide soorten ontwikkeld en uiteengezet." (1)

Evenals bijna de geheele tiende titel (2) van het eerste boek van ons tegenwoordig Wetboek van Koophandel, was dit artikel 288 als geheel nieuw bij de ontwerpen van 1835 voorgedragen.

„In de tweede zinsnede wenschten eenige leden der 3de afdeeling April 1835, in stede der woorden in al. 2: waarde van het perceel vóór de ramp, liever te lezen: bij de verzekering bepaalde waarde, of iets dergelijks; en zulks ten einde er geen verschil zoude kunnen ontstaan, deswege, dat het de ramp lijdende perceel even vóór den brand wellicht meerdere of mindere waarde had, dan tijdens de verzekering." (3)

Behoudens eene derde aanteekening, die speciaal

---

(1) Mr. J. C. VOORDUIN, IX, 2, ad articulum 288. Aanteekening I.

(2) »Behalve eenige uit het wetboek van 1830 overgenomen artikelen." Mr. J. C. VOORDUIN, IX, 2, ad titel 10. Aant. I.

(3) Mr. J. C. VOORDUIN, t. a. p. Aanteekening II.

betrekking heeft op het beding van wederopbouw en door mij dus in het derde hoofdstuk te harer plaatse zal aangehaald worden, zijn deze beide door mij geciteerde aanteekeningen het eenige wat wij bij VOORDUIN omtrent artikel 288 W. v. K. vinden opgemerkt.

De inhoud van aanteekening 1 (1) is zeer eenvoudig en behoeft derhalve geen nadere toelichting; wat echter de tweede aanteekening betreft, op haar inhoud zal ik dra terugkomen, namelijk bij de behandeling van: „de waarde van het perceel vóór de ramp."

Het beding, om de schade in gereed geld te vergoeden, is bij de brandverzekering het meest gebruikelijke, bij alle andere assurantie geschiedt de schadevergoeding altijd in gereed geld (2); toch vinden wij bij de zeeverzekering bepalingen, die ons tot verkeerde gevoelens zouden kunnen brengen; want bij de zeeassurantie is repareeren van het beschadigde het normale hoewel niet verplichtend, maar al wordt er niet gerepareerd

(1) Zie blz. 51 en 52.

(2) Mr. S. P. LIPMAN, W. v. K. ad. art. 288.

toch berekent men de schade, door den verzekeraar te vergoeden, alsof er gerepareerd was ([1]); gaan wij voor een oogenblik deze bepalingen na.

Heeft een schip, dat verzekerd is, schade geleden, dan onderzoekt men eerst of de reparatiekosten van die schade meer òf minder dan drie kwart der waarde van het schip ([2]) zullen bedragen. In het eerste geval, — dus indien de kosten van herstel meer dan drie kwart der waarde van het schip bedragen, — wordt het schip ten aanzien van den verzekeraar gehouden als afgekeurd (irreparabel) en dan betaalt de assuradeur de schade, — dat is: de waarde van het schip tijdens de ramp, na aftrek van de waarde van het wrak, — natuurlijk geëvenredigd aan de verzekerde som. ([3]) In het tweede geval, — indien

---

([1]) Artikel 714 W. v. K.

»Indien de reparatie heeft plaats gehad, wordt het bedrag der kosten bewezen door rekeningen en alle andere middelen van bewijs, en, des noods, door begrooting van deskundigen.

In geval de reparatie niet gedaan is, wordt het bedrag derzelve door deskundigen begroot."

([2]) In onbeschadigden staat.

([3]) Artikel 717, Wetboek van Koophandel:

»Indien de reparatie-kosten meer dan drie vierden der waarde

de reparatie-kosten minder dan drie kwart der waarde van het schip bedragen, — betaalt de verzekeraar slechts twee derden der kosten, tot de reparatie vereischt, al heeft ook deze reparatie geenszins plaats gehad en zulks in evenredigheid van het verzekerde gedeelte tot de volle waarde. Een derde blijft dan voor rekening van den verzekerde, „wegens voor-

---

van het schip zouden beloopen, moet het schip, ten aanzien van den verzekeraar, gehouden worden als afgekeurd; en de verzekeraar is alsdan, voor zooverre er geen abandonnement heeft plaats gehad, verpligt, de som waarvoor hij verzekerd heeft, aan den verzekerde te betalen, onder korting van de waarde van het beschadigde schip of wrak."

Dit artikel is m. i. slecht geredigeerd; stellen wij slechts een voorbeeld: waarde van het schip is *f* 60.000, reparatie-kosten zijn *f* 50.000, dus daar de reparatie-kosten hooger zijn dan drie kwart der waarde van het schip, is het schip afgekeurd.

Wat betaalt nu de verzekeraar? Stel: de verzekerde som is *f* 6000, de waarde van het wrak is *f* 10.000, dan is dus de verzekeraar verplicht te betalen volgens art. 717 W. v. K., de som waarvoor hij verzekerd heeft = *f* 6000 onder korting van de waarde van het wrak = *f* 10.000, dus de verzekeraar krijgt nog *f* 4000 toe.

Aan dit artikel 717 behoort dus nog toegevoegd te worden: »in evenredigheid van het verzekerd gedeelte tot de volle waarde van het schip."

onderstelde verbetering (1) van oud tot nieuw." (2) Is het schip vergaan of wordt het wettelijk als vergaan beschouwd, dan wordt natuurlijk de volle verzekerde som betaald, voor zooverre deze de werkelijke waarde van het verzekerde schip niet overtreft.

Dit uitstapje op het gebied van de zeeverzekering dient om aan te duiden dat, alhoewel „herstel" bij deze verzekering het normale is en ook bij de berekening der schade steeds op den voorgrond treedt, het beding om de schade in gereed geld te voldoen toch primair blijft ter keuze van den verzekerde; keeren wij nu tot dit beding terug.

---

(1) Op deze veronderstelde verbetering kom ik terug in Hoofdstuk III bij de behandeling van art. 289, al. 3 W. v. K.

(2) Artikel 713, Wetboek van Koophandel.

»In geval van schade aan een verzekerd schip, door zeeramp, geleden, draagt de verzekeraar slechts twee derden der kosten, tot de reparatie vereischt, om het even of dezelve al of niet hebbe plaats gehad., en zulks in evenredigheid van het verzekerde tot het onverzekerde gedeelte.

Een derde blijft voor rekening van den verzekerde wegens vooronderstelde verbetering van oud tot nieuw."

In al. I in fine van dit artikel dienen wij te lezen: »en zulks in evenredigheid van het verzekerd gedeelte tot de volle waarde van het schip"; om dezelfde redenen die door mij aangevoerd zijn in Hoofdstuk I ad articulum 253, 2°. W. v K. (Zie pg. 19 en 20, noot 1.)

Indien dit beding in de polis is opgenomen en het perceel een ramp lijdt, waartegen verzekerd was, is de verzekeraar verplicht die schade te vergoeden, die door de ramp is ontstaan. Hoe berekenen wij die schade? De wet zegt in artikel 288 al. 2: „de schade wordt opgemaakt door vergelijking der waarde van het perceel vóór de ramp, met hetgeen het overblijvende, dadelijk na den brand, waard is"; het verschil van die beide waarden zal dan de schade aanduiden en de verzekeraar moet die schade vergoeden, natuurlijk in evenredigheid van zijne geteekende som.

Wij moeten dus voor deze schadeberekening drie waarden kennen:

a. de waarde van het perceel vóór de ramp;

b. de waarde van het overblijvende, dadelijk na den brand;

c. het bedrag der som, waarvoor verzekerd is.

Gaan wij nu na op welke wijze deze drie waarden ons bekend zijn of worden. De waarde van het verzekerde goed vóór de ramp zal gewoonlijk uit de polis blijken; ik zeg „gewoonlijk", omdat niet elke polis van verzekering die waarde

inhoudt ([1]); alhoewel bij de brandverzekering onder de vereischten welke een polis moet inhouden in artikel 287, al. 4 ook is opgenomen: „de waarde der verzekerde goederen," betwijfel ik ten zeerste of het weglaten daarvan nietigheid te weeg brengt volgens artikel 254 W. v. K. ([2]); ik geloof veeleer dat wij dan een beroep kunnen doen op artikel 273 W. v. K., aan welk algemeen artikel bij de brandverzekering niet uitdrukkelijk wordt gederogeerd ([3]). Nemen wij nu het meest gewone geval bij brandverzekering, dat in de polis de waarde

(1) Argumento de artikelen 256 en 273 W. v. K., want art. 256 W. v. K. somt de vereischten op, die alle polissen (uitgezonderd die der levensverzekeringen) moeten inhouden; hieronder vinden wij niet opgesomd, de waarde van het verzekerde goed, en artikel 273 W. v. K. luidt: »indien de waarde der verzekerde voorwerpen niet door partijen in de polis is uitgedrukt, kan dezelve door alle bewijsmiddelen worden gestaafd."

(2) Artikel 254 W. v. K. luidt:
»Afstand, bij het aangaan der verzekering, of gedurende derzelver loop, gedaan van hetgeen bij de wet tot het wezen der overeenkomst wordt vereischt, of van hetgeen uitdrukkelijk is verboden, is nietig."

(3) Volgens Mr. KIST (Beginselen van Handelsregt deel 4 blz. 88), is het onderscheid, dat bij de Zeeassurantie is gemaakt tusschen opene en getaxeerde polissen, bij de brandassurantie niet mogelijk. Volgens hem zijn alle brandassurantie-polissen, getaxeerde polissen. (Zie noot 3 t. a. p. de jurisprudentie hieromtrent).

van het perceel is uitgedrukt ([1]), dan zal deze ingeschrevene waarde toch niet altijd identiek zijn met de waarde daarvan tijdens de ramp; hierover hebben wij reeds uitvoerig gehandeld bij de kwestie, wat bij verzekering de eigenlijk verzekerde waarde is, de waarde van het verzekerde belang tijdens de ramp, òf tijdens het sluiten der verzekering ([2]). Ook hier blijf ik het toen door mij gestelde principe getrouw, en dus als grondslag voor de schadeberekening, nemen wij de waarde van het gebouw tijdens de ramp ([3]); is

---

(1) Dit is dan de zoogenaamde getaxeerde polis; de taxatie kan volgens de artikelen 274 en 275 W. v. K. verschillend zijn en heeft dan ook verschillende gevolgen; ik heb hier alleen op het oog de getaxeerde polis van artikel 274 W. v. K.; want is de taxatie volgens artikel 275 W. v. K. geschied, dan zal in geval van schade de bij de verzekering getaxeerde waarde voor de waarde tijdens de ramp gehouden worden; partijen kunnen zich hierover niet beklagen, want bij het sluiten der overeenkomst van verzekering wisten zij dat tegen een dergelijke taxatie geen tegenbewijs geleverd kon worden, tenzij in geval van bedrog. (Zie over de getaxeerde polis, W. H. ELIAS, »de taxatie bij Zeeverzekering" Academisch Proefschrift 1869. § 2.)

(2) Zie Hoofstuk I blz. 42—48.

(3) Mr. J. G. KIST t. a. p. blz. 44 zegt:

»De verzekerde waarde moet dus zijn de waarde op het oogenblik der ramp. Tot op tegenbewijs wordt de waarde op het oogenblik der verzekering voor de waarde gehouden." (Het

deze waarde minder dan de in de polis uitgedrukte waarde, dan kan deze laatste altijd met de werkelijke worden gelijk gesteld, volgens de artikelen 253 al. 1 en 274 Wetboek van Koophandel. Is de waardeering tijdens de ramp onmogelijk geworden, dan nemen wij de toevlucht tot de getaxeerde polis en dan nog zal artikel 274 W. v. K. in aanmerking kunnen komen.

De leden van de 3de afdeeling April 1835, hadden bij de behandeling van artikel 288 W. v. K. ook ingezien, „dat het de ramp lijdende perceel

---

Het gewone polis-formulier luidt:

»MET OPZICHT TOT DEN OPSTAL . . . . en de gereedschappen, eene taxatie van drie onpartijdige personen, door de Regtbank van het Arrondissement, waar het verzekerde gelegen is, te benoemen, waaruit blijkt van de waarde, welke het verzekerde onmiddelijk vóór, en van die, welke hetzelve onmiddelijk na den brand gehad heeft, ten einde daaruit de werkelijke schade in evenredigheid der verzekerde som te kunnen opmaken"

Uit het door mij gespatieerde woord »onmiddelijk" in dit formulier, blijkt m. i. tevens, dat ook de praktijk de waarde van het perceel op het oogenblik der ramp tot grondslag der schadeberekening neemt. Dat ook de wetgever de waarde tijdens den brand op het oog heeft gehad bij de berekening der schade, en niet tijdens de verzekering, blijkt nog uit meer genoemd artikel 275 W. v. K. De uitzonderingen toch, waarvan dáár gesproken wordt, vinden wij in artikel 619 1° en 2° W. v. K.; bij beide uitzonderingen staat het dan ook vast, dat de bij de verzekering getaxeerde waarde meer is dan de waarde tijdens de ramp.

even vóór den brand welligt meerdere of mindere waarde had, dan tijdens de verzekering"; zij waren echter van oordeel, dat, als grondslag der schadeberekening moest dienen: „de bij de verzekering bepaalde waarde", want zij hadden deze laatst aangehaalde zinsnede — „of iets dergelijks" — liever willen lezen in stede der woorden in al. 2 van artikel 288: „waarde van het perceel vóór de ramp." (1)

Ook vele schrijvers (2) zijn van oordeel, dat in artikel 288 al. 2 „de waarde van het perceel vóór de ramp" beteekent, de waarde van het perceel vóór de ramp, zooals die in de polis is uitgedrukt

---

(1) Zie blz. 52 en 53.

(2) LEON, Rechtspraak, ad articulum 288 W. v. K. Aanteekening 3, m. d. w.: »De woorden: de waarde van het perceel vóór de ramp, in lid 2 van artikel 288 W. v. K., behooren (indien de waarde in de polis is vermeld) te worden uitgelegd in verband met art 274 W. v. K., en kunnen geene andere beteekenis hebben dan die van de waarde vóór de ramp, zooals die in de polis is uitgedrukt. De bevoegdheid des verzekeraars om de bovenmatigheid der uitgedrukte waarde te bewijzen blijft daarbij onverlet".

Mr. A. DE PINTO. Handleiding tot het W. v. K. Deel II, § 229.

Mr. DE MARTINI. W. v. K. ad articulum 288.

Mr. G. DIEPHUIS. Handboek voor het Ned. Handelsregt. Deel III, blz. 186.

Mr. P. S. SCHULL. Vertoog in de Regtsg. Bijdr. II, 57—63.

en zij vinden steun bij de jurisprudentie (1); tevens echter geven zij toe, dat deze in de polis uitgedrukte waarde niet onverbiddelijk vaststaat, daar deze waarde volgens artikel 274 W. v. K. met de werkelijke waarde moet overeenstemmen; eenige laten echter in het midden, of zij daaronder verstaan de werkelijke waarde tijdens de verzekering òf tijdens den brand, hoewel ik vermeen te mogen afleiden uit hunne beschouwingen, dat zij het eerstgenoemde principe zijn toegedaan. De meeste der door mij aangehaalde schrijvers schijnen t. a. p. geen verschil te zien tusschen de wezenlijke waarde van het perceel tijdens de ramp, en „de verkoopswaarde"; ik waag het hieromtrent van hen in gevoelen te verschil len en zal door een voorbeeld mijne meening te kennen geven.

Een woonhuis, in 1884 gebouwd voor *f* 20.000, heeft een werkelijke waarde van *f* 20.000,

(1) Vonnis Arr. R. 's Hage, 4 Jan. 1861, M. v. H. III, 1861, p. 11, Regtspr.

Vonnis Arr. R. 's Hage, 19 Juni 1860, W. n°. 2242. Arrest, Hof Zuid-Holland, 27 Mei 1861, W. n°. 2288.

terwijl de *verkoopswaarde* *f* 30.000 is; de eigenaar laat het voor *f* 20.000 verzekeren, dus voor de *werkelijke waarde*, en voor den tijd van drie jaar. In 1886 brandt het huis af, terwijl de werkelijke waarde op dit oogenblik slechts *f* 15.000 is, de verkoopswaarde is echter nog sterker verminderd, namelijk *f* 10.000. Wat betaalt nu de verzekeraar volgens mijne vooropgestelde redeneering? Niet de verkoopswaarde tijdens de ramp, zijnde *f* 10.000, maar de wezenlijke waarde tijdens den brand, zijnde *f* 15.000; de door mij aangehaalde schrijvers zouden den assuradeur *f* 20.000 laten betalen, zijnde de werkelijke waarde van het perceel tijdens de verzekering, maar de verzekerde zou dan *f* 5000 winst hebben bij de ramp; want gaan wij slechts na hoeveel de schade van den verzekerde zou bedragen, indien hij niet verzekerd ware; en m. i. zou dit *f* 15.000 zijn. Nu was het perceel *vroeger* wel *f* 20.000 waard, maar een schade van *f* 5000 had de verzekerde reeds geleden *vóór* den brand, omdat het gebouw in werkelijke waarde verminderd was.

Ik heb nu trachten aan te toonen, hoe men de waarde van het perceel vóór de ramp kent, namelijk: hetzij door de polis — artikel 287 al. 4 en 274 W. v. K., — hetzij door alle andere bewijsmiddelen, artikel 273, W. v. K. Hoe kennen wij nu de waarde van het overblijvende dadelijk na den brand, en hoe het bedrag der som waarvoor verzekerd is? Voor het laatste dienen wij weder de polis te raadplegen, want artikel 256 W. v. K. noemt onder hetgeen alle polissen moeten uitdrukken, onder N°. 4, „het bedrag der som, waarvoor verzekerd wordt"; dit bedrag wijst de grens aan voor de geldelijke aansprakelijkheid der assuradeurs, indien het minder bedraagt dan de waarde van het verzekerd belang of indien het daarmede gelijke waarde heeft; ingeval echter het bedrag der verzekerde som de waarde van het verzekerd belang te boven gaat, dan is de grens voor de geldelijke aansprakelijkheid der assuradeurs, de waarde van het verzekerd belang zelf, — arg. artikel 253, al. 1, W. v. K.

Hoewel in artikel 288 W. v. K. nergens sprake is van de verzekerde som, voor zooverre

dit artikel betreft het beding om de schade in gereed geld te vergoeden, heb ik het toch noodig geacht deze som een oogenblik te bespreken, daar bij de berekening der schade volgens artikel 288, al. 2, W. v. K., de algemeene regel van ons artikel 253 al. 2 in aanmerking behoort te komen.

Van de drie waarden, die wij bij het beding om de schade in gereed geld te vergoeden ter berekening dier schade moeten kennen, ([1]) zijn er nu twee door mij behandeld, en blijft ons dus nog deze vraag ter behandeling over: hoe kennen wij de waarde van het overblijvende dadelijk na den brand?

Onze wet zegt hierover niets; gewoonlijk zal dit derhalve in de polis geregeld worden en zal men den besten weg inslaan, indien men deze waarde door deskundigen laat taxeeren; ([2]) het spreekt echter van zelf, dat de grond, als niet mede verzekerd zijnde, ook bij de taxatie buiten aanmerking blijft. ([3])

(1) Zie blz. 57.
(2) Het gewone polis-formulier, zie blz. 60, noot.
(3) A. C. Holtius, t. a. p. ad art. 288.

„En de schade wordt alsdan in gereed geld voldaan", zegt artikel 288 al. 2 W. v. K.; is er nu ook een wettelijke termijn voorgeschreven binnen welken de verzekeraar die schade moet voldoen? Bij de zeeverzekering vinden wij zulk een termijn in artikel 721 W. v. K., maar bij de brandverzekering heeft de wet het niet geregeld, en ook bij de verzekering in 't algemeen heeft onze wetgever daaromtrent niets bepaald; indien dus de polis (1) hieromtrent geene bepalingen bevat, moet derhalve de schadevergoeding terstond worden opgelegd, zonder dat hier een termijn plaats heeft (2).

Ook Mr. KIST (3) stelt de vraag: „op welk tijdstip moet de vergoeding betaald worden?" Zijn antwoord is: „zoo er dus niets omtrent is

---

(1) Het gewone polis-formulier luidt: »ALLE welke schaden benevens de kosten, op de beredding gevallen, door ons ieder in evenredigheid der door ons geteekende som zullen worden voldaan, eene maand nadat ons het ongeluk zal zijn bekend gemaakt, zonder eenige korting, des echter dat wij in geen geval meer dan de som, waarvoor wij ons bij onze teekening verbonden hebben, zullen behoeven te betalen."

(2) A. C. HOLTIUS, t. a. p. ad art. 288 W. v. K.

(3) Beginselen van Handelsregt, D. IV, blz. 79.

bepaald bij de overeenkomst in de polis, zal de verzekeraar moeten betalen, zoodra hem bewezen is, dat het sinister is voorgevallen en dat daardoor schade tot een bepaald bedrag aan het verzekerde belang is toegebragt." Ter zelfder plaatse deelt Mr. KIST ons de gewoonte der praktijk mede, namelijk: „bij de zeepolissen wordt meestal bedongen, dat de schade door assuradeuren zal worden betaald, binnen drie maanden na het behoorlijk bewijs van dezelve. Bij de meeste brandassurantiën is de termijn korter; bij sommige polissen wordt een termijn van zes weken, bij andere van eene maand bedongen. Sommige polissen, b. v. die waarbij glas geassureerd wordt, bepalen geen termijn, de vergoeding is daar mitsdien dadelijk opeischbaar." (1) —

Een aardige kwestie, om hier een oogenblik te memoreeren, is de volgende: een huis ter waarde van *f* 20.000 en voor die waarde verzekerd gedurende zekeren termijn, heeft binnen dezen termijn tweemaal gebrand; den eersten keer was

(1) Ik spatieer.

de schade aan het perceel overkomen *f* 10.000, den tweeden keer *f* 15.000; is nu de verzekeraar verplicht beide schaden ten volle te betalen, dus eene som van *f* 25.000, of kan hij volstaan met *f* 20.000? Daar de verzekeraar voor deze laatste som slechts de premie heeft genoten, zou het billijk zijn dat hij deze ook slechts verschuldigd was; dit systeem is bij de zeeverzekering gevolgd in artikel 718 al. 2, W. v. K., (1) doch bij de brandverzekering is hieromtrent niets bepaald.

Er zijn er, (2) die het beginsel der zeeverzekering ook bij de brandassurantie willen volgen; deze beschouwen dan eene brandassurantie als een jaarlijksch contrakt en zeggen, dat de verzekeraar bij meerdere beschadigingen in den loop van hetzelfde jaar niet meer dan de verzekerde

---

(1) »In geval een schip in eene noodhaven is aangekomen en vervolgens op eenige wijze verloren gaat, is de verzekeraar niet verder gehouden, dan tot de betaling van de som, die hij verzekerd heeft.

Hetzelfde heeft plaats, wanneer een schip, door onderscheidene reparatiën, meer dan de verzekerde som voor reparatie heeft uitgegeven."

(2) o. a. A. C. HOLTIUS III, Assurantie-Recht en Averijen blz. 360 en vlg.

som behoeft te betalen, „zoodat wanneer een huis hetzelfde jaar gebrand heeft en afgebrand is, bij de laatste vergoeding de eerste kan worden afgetrokken."

Anderen zeggen (1) de brandassurantie is geen jaarlijksche verzekering, maar de verzekeraar moet gedurende een' bepaalden tijd elke beschadiging, uiterlijk ten beloope der verzekerde som, vergoeden; men neemt nu voor dezen bepaalden tijd gewoonlijk een jaar, niets belet echter om dezen bepaalden tijd uit te breiden of in te krimpen.

Ik waag het van beide hier vermelde beginselen in meening te verschillen, en ben van oordeel, dat de verzekeraar slechts één enkele beschadiging, gedurende een' zekeren vooraf bepaalden tijd voor te vallen, behoeft te vergoeden; ik beschouw derhalve het assurantie-contract als geëindigd, zoodra het gevaar waartegen men verzekerd was heeft plaats gevonden binnen dien vooraf bepaalden tijd; er is m. i. geen enkele

(1) o. a. Mr. J. G. Kist, t. a. p. blz. 90 en 91.

bepaling in onze wet, die aan mijn gevoelen obsteert.

Ten slotte zij hier opgemerkt, dat bij de brandverzekering in onze tegenwoordige wet van abandonnement gezwegen wordt; het ontwerp van 1815 bevatte echter hierover een bepaling.

„Achter art. CLXIII des ontwerps van 1822, werden in het ontwerp van 1815 twee artikelen gelezen van den navolgenden inhoud ([1]). Artikel 756: in geval van brandschade kan altijd geabandonneerd worden omtrent vaste goederen, wanneer de schade de helft of meer, omtrent roerende goederen of koopmanschappen, wanneer dezelve twee derden of meer van de verzekerde waarde bedraagt.

Omtrent de roerende goederen gedroeg de Heer WALRAVEN zich tot de bedenking, aant. 1 op art. 664 mede te deelen; omtrent vaste goederen achtte hij het beter geen abandonnement toe te laten, en zulks om de daarmede gepaard gaande inconveniënten. De Heer VAN

([1]) Ik zal slechts één dezer artikelen citeeren, namelijk art. 756, daar art. 757 een geheel ander onderwerp behandelt.

GENNEP adviseerde om een' stap verder te gaan, en het geheele abandonnement, ingeval van brandschade te doen wegvallen. Tot dit laatste gevoelen is de Raad van State toegetreden, en is het opgegeven artikel weggevallen. De Raad overwoog namelijk, 1° dat in het algemeen, het toelaten van abandonnement, als een buitengewoon middel moet worden beschouwd, door den drang der noodzakelijkheid ingevoerd, omdat, een schip zich op eene vreemde plaats bevindende, de reparatiën soms onuitvoerlijk kunnen zijn; 2° dat echter dezelfde zwarigheden niet bestaan ten opzigte van verzekerde vaste eigendommen of zoodanige roerende goederen, welke niet aan het gevaar eener zeereis zijn blootgesteld, als waarvan de schade, bijwege van taxatie of van verkoop, meer juist kan worden begroot. Op deze gronden meende men, dat het buitengewoon middel van abandonnement daarop niet toepasselijk behoorde gemaakt te worden." (1)

Dat de verzekerde tegen brandgevaar krachtens

(1) Mr. J. C. VOORDUIN IX. 2. tiende titel. Aanteekening VII.

de wet tot abandonnement niet bevoegd is, blijkt behalve uit het stilzwijgen hieromtrent door de wet, ook nog uit de woorden in artikel 288 al. 2 W. v. K.: „wordt de schade opgemaakt door de vergelijking der waarde van het perceel vóór de ramp, met hetgeen het overblijvende dadelijk na den brand waard is," d. i.: de tegenwoordige waarde van het beschadigd perceel moet worden afgetrokken van de waarde van het perceel vóór de ramp; ergo kan eerstgenoemde waarde niet aan den verzekeraar worden afgestaan. Alhoewel nu abandonnement bij de brandverzekering niet gebruikelijk is, en ook onze wet den verzekerde daartoe de bevoegdheid niet geeft, zoo spreekt het echter van zelf dat in de polis een beding kan worden opgenomen, dat den verzekerde het recht geeft onder zekere bepaalde omstandigheden te abandonneeren; doch meest alle polissen bevatten een beding, waarbij abandonnement wordt uitgesloten. (1)

(1) Het gewone polis-formulier luidt:

»Zullende in deze verzekering geen restorno noch abandonnement plaats kunnen hebben, als zijnde daarvan over en weder uitdrukkelijk gerenuntieerd. enz. enz."

In het Allg. Preuss. Landrecht, waar evenals bij ons slechts abandonnement bij de zeeverzekering is toegelaten (1), — § 2330: „bei allen übrigen Arten von Versicherungen findet gar kein Abandonnement statt" —, vinden wij voor de brandverzekering een zeer te billijken bepaling in § 2331: „Hat aber, bei Feuerassecuranzen, der Versicherer die gezeichnete Summe bezahlt, so gehört ihm alles, was von den versicherten Sachen gerettet oder aufgefunden wird." Op dit beginsel steunt de bepaling van artikel 284 Wetboek van Koophandel, ofschoon slechts op v o r d e r i n g e n t e g e n d e r d e n betrekkelijk.

---

(1) § 2321 van het A. L. R.:
»Kann jedoch der Versicherte beibringen dasz ein solches Schiff mittelst rechtlichen Erkenntnisses für verwirkt, oder für eine gute Prise erklärt worden, so steht ihm frei, es sofort zu abandonniren, und von dem Versicherer nach § 2310, Zahlung zu fordern."

HOOFDSTUK III.

Het beding om het perceel weder op te bouwen of te herstellen.

Artikel 288 Wetboek van Koophandel luidt: „bij verzekering van gebouwde eigendommen wordt bedongen, òf dat de schade aan het perceel overgekomen zal worden vergoed, òf dat hetzelve, uiterlijk ten beloope der verzekerde som, zal worden wederopgebouwd of hersteld."

In het eerste geval wordt de schade opgemaakt

door de vergelijking der waarde van het perceel vóór de ramp, met hetgeen het overblijvende, dadelijk na den brand, waard is; en de schade wordt alsdan in gereed geld voldaan.

In het tweede geval is de verzekerde tot de wederopbouwing of het herstel verpligt. De verzekeraar heeft het regt om toe te zien, dat de door hem te betalen penningen, binnen eenen, desnoods door den regter te bepalen tijd, werkelijk tot dat einde worden besteed, en kan de regter zelfs aan den verzekerde, op de vordering van den verzekeraar, opleggen om, zoo daartoe gronden zijn, daarvoor voldoende zekerheid te stellen."

Artikel 289 Wetboek van Koophandel luidt: „de verzekering kan gedaan worden voor de volle waarde der verzekerde goederen.

In geval van beding van wederopbouwing, wordt door den verzekerde bedongen, dat de kosten, tot

den wederopbouw vereischt, door den verzekeraar zullen worden vergoed.

Bij dat beding zal echter de verzekering nimmer drie vierden dier kosten mogen te boven gaan." (1)

Voor zooverre het artikel 288 W. v. K. het beding van wederopbouwing of herstel betreft, vinden wij bij VOORDUIN t. a. p. slechts ééne aanteekening op genoemd artikel, namelijk:

„Een lid der 2de afdeeling was, April 1835, van oordeel, dat de wetgever met het vaststellen van de bepalingen van al. 3, (2) veel te verre zoude gaan, en zich de beslissing van zoodanige belangen der ingezetenen aantrekken, welke hij niet behoort te willen regelen. Hij geloofde bepaaldelijk, dat indien de verzekerde tot wederopbouw, soms om bijzondere redenen mogt verlangen tot dien wederopbouw niet of nog niet over te gaan, de verzekeraar dan

(1) Gespatieerd heb ik datgene in de artikelen 288 en 289 W. v. K., waarover dit hoofdstuk handelt.

(2) Artikel 288.

niet moest gerechtigd zijn, hem hiertoe binnen één' door den regter te stellen tijd, te kunnen noodzaken." [1]

Het bezwaar van genoemd lid komt mij voor niet zwaar genoeg te zijn om al. 3 van art 288 W. v. K. te schrappen, want heeft de verzekerde bijzondere redenen om tot de wederopbouwing niet of nog niet over te gaan, dan zullen deze redenen, indien zij gegrond zijn, bij de beslissing des rechters zeker in aanmerking komen; en daarenboven, heeft de verzekerde het beding van wederopbouwing vrijwillig aangegaan, dan kan hij zich niet beklagen dat hij de gevolgen van dit beding zal dragen; het beding van wederopbouwing toch is een contract tusschen verzekeraar en verzekerde, de gewone regel van artikel 1374 Burgerlijk Wetboek, „dat alle wettiglijk gemaakte overeenkomsten dengenen tot wet strekken, die dezelve hebben aangegaan", zal natuurlijk ook hier gelden.

Wat het zooeven geciteerde artikel 289 W. v. K.

---

(1) Mr. J. C. VOORDUIN, t. a. p. ad art. 288, Aanteekening III.

betreft, hierover is bij VOORDUIN veel aangeteekend; aangezien ik reeds in Hoofdstuk I de aanteekeningen op artikel 289 al. 1 W. v. K. te harer plaatse heb behandeld, waar ik over het principe volle-waarde-verzekering schreef, zoo zal ik hier slechts die aanteekeningen vermelden, die betrekking hebben op alinea 2 en 3 van genoemd artikel.

„Art. 3 (al. 2) des ontwerps van 23 Maart 1835 luidde: in geval van beding van wederopbouwing, kan de waarde van het verzekerd voorwerp, met de helft worden verhoogd, voor de meerdere kosten die tot de opbouwing mogten worden vereischt." [1]

„Opzigtens de tweede alinea des voorgedragen artikels (aanteekening v), zeide de Regeering bij hare memorie van toelichting (23 Maart 1835), dat aldaar de vrijheid was gelaten om eene verhooging van de helft der waarde, in geval van wederopbouwing te bedingen, omdat die overeenkomst veelvuldig in dien zin wordt gesloten, en ook door de billijkheid wordt geregtvaardigd."[2]

(1) Mr. J. C. VOORDUIN t. a. p. ad art. 289 Aanteekening V.
(2) Mr. J. C. VOORDUIN t. a. p. Aanteekening VIII.

Uit deze beide aanteekeningen zien wij, dat de Regeering toen, in strijd met de algemeene beginselen van assurantierecht, verzekering boven de volle waarde wilde toelaten.

„Twee leden der 1ste afdeeling vonden, April 1835, de limitatie tot de helft der waarde, bedenkelijk, en welligt te streng, — vooral wanneer hier door waarde werd verstaan koopwaarde. Andere leden deelden hierin niet, uit vrees voor brandstichting van eigen verzekerd goed, bij te hooge verzekering." (1)

„Art. 3 (aant. v) kwam in het ontwerp van 21 October 1835 dus voor: de verzekering kan gedaan worden voor de volle waarde der verzekerde goederen.

In geval van beding van wederopbouwing, wordt door den verzekerde bedongen, dat de kosten tot den wederopbouw vereischt, door den verzekeraar zullen worden vergoed.

Bij dat beding zal echter de verzekering nimmer twee derden dier kosten mogen te boven gaan."(2)

---

(1) Mr. J. C. VOORDUIN t. a. p. Aanteekening IX.

(2) Mr. J. C. VOORDUIN t. a. p. Aanteekening X.

Ik merk hierbij op, dat het artikel toen reeds geredigeerd was zooals het thans in ons Wetb. van Koophandel nog luidt, behoudens de verandering van twee derden in drie vierden, waarop wij later zullen terugkomen.

„Ter toelichting van die voordragt en tevens ter beantwoording der in de afdeelingen gemaakte bedenkingen (aant. VI, blz. 261), zeide de Regeering bij hare memorie van toelichting van 21 October 1835: het tweede lid van dit artikel (aant. X, vgl. aant. IX, blz. 261 en 262), heeft eene verandering ondergaan, doordien men zich heeft overtuigd, dat men (bepaaldelijk bij openbare gebouwen en fabrieken, enz.) belang kan hebben om de som tot herbouwing, hooger dan de helft der waarde te bepalen." (1)

Ook hier weder was de Regeering het verkeerde beginsel toegedaan, om bij het assurantie-contract, in geval de wederopbouwing bedongen is, verzekering boven de volle waarde toe te staan. (2)

„In de tweede alinea wenschte de 4de afdeeling

(1) Mr. J. C. VOORDUIN t. a. p. Aanteekening XI, al. 1 en 4.
(2) Vergelijk blz. 79.

meer duidelijk te hebben uitgedrukt, dat het beding van vergoeding der kosten, een noodzakelijk en essentiëel vereischte is van alle kontrakten van verzekering met beding van wederopbouwing, en daarin moet worden uitgedrukt." [1]

Het komt mij voor, dat aan dien wensch der 4de afdeeling, in genoemde alinea voldoende is tegemoet gekomen; mij is het onbegrijpelijk, dat zij dit nog duidelijker wenschte uitgedrukt te zien, het staat toch ipsis verbis in de 2de alinea m. d. w.: „in geval van beding van wederopbouwing, wordt door den verzekerde bedongen, dat de kosten tot den wederopbouw vereischt, door den verzekeraar zullen worden vergoed."

„Een lid der 4de afdeeling was, November 1835, van gevoelen, dat in geval van wederopbouw niet twee derden (art. 3, al. 3, aant. x), maar het volle bedrag der kosten behoorde vergoed te worden, — en zulks, vermits juist de verhoogde premie is besteed om in staat te zijn tot

(1) Mr. J. C. Voorduin t. a. p. Aanteekening XIV.

dien wederopbouw; en door het voldoen van slechts twee derden, de verzekerde, geene andere fondsen bezittende, tot dien wederopbouw soms buiten staat zoude zijn.

De andere leden vereenigden zich met het ontwerp (aant. x), en inzonderheid om het gevaar, dat de verzekerde soms uit moedwil tot de vernieling van het verzekerd pand zoude kunnen medewerken, hetgeen het algemeen belang, inzonderheid in besloten plaatsen, vordert tegen te gaan.

Het lid, in gevoelen verschillende, oordeelde, dat zulks een gevolg konde zijn van alle verzekeringen, vooral zonder beding van wederopbouw, gesloten, — doch dat dit gevreesd misbruik het onbillijke der wetsbepaling niet konde wegnemen." (1)

„De bepaling van al. 3 van het voorgedragen artikel (aant. x), scheen zich, naar het gevoelen der 3de afdeeling, November 1835, in het algemeen aan te bevelen, uit hoofde van het doel waartoe zij strekt, — namelijk, om den eigenaar eenig

(1) Mr. J. C. VOORDUIN t. a. p. Aanteekening XV.

belang in het verzekerde te doen be houden; men gaf echter in bedenking te bepalen, dat de verzekerde som vier vijfde deelen van de kosten van wederopbouw, zal mogen bedragen. Overigens meende men, dat er eenige verhouding tusschen de verzekering met en zonder wederopbouw, zoude behooren te bestaan." ([1])

„Men behoort, was het antwoord, niet uit het oog te verliezen, dat de beperkende bepaling van dit artikel (aant. x), niet dáárop is gegrond, dat de verzekerde zelf eenig belang in de zaak moet behouden, — want dan zoude zulks strijden met den aangenomen regel, dat men de volle waarde des voorwerps kan laten verzekeren. De reden der beperking bestaat dáárin, dat de verzekerde geen voordeel uit de ramp moet trekken, — en dit zoude plaats hebben, wanneer hij door den opbouw, nieuw voor oud verkreeg. Derhalve schijnt de bepaling van twee derden, hoogst billijk en voldoende. ([2])

([1]) Mr. J. C. VOORDUIN t. a. p. Aanteekening XVI.
([2]) Mr. J. C. VOORDUIN t. a. p. Aanteekening XVII.

„Bij het verslag der centrale afdeeling bleven eenige leden der 3de afdeeling de evenredigheid van een derde, bij wederopbouw, te groot vinden, daar het dikwijls, b. v. op het land, meer om de woning, dan wel juist om de vernieuwing te doen is. Een vijfde minder keurden zij voldoende om het gevaar te voorkomen, daar men, naar den regel, voor het geheel verzekeren mag. Die leden hielden vast aan de reeds gemaakte bedenking (aant. XVI), vooral uit hoofde dat zij hunne vrees niet konden verbergen, dat, indien men de assurantiën op herbouw, door deze nieuwe bepaling zoo zeer beperkte (eene bepaling waaraan, als stellig verbod, niet gederogeerd mag worden), men gevaar loopt, vooral na eene herstelling der handelsbetrekkingen met België, de verzekeringen van hier naar elders te zien overbrengen. De overweging dezer bedenking werd aan de Regeering door al de leden aanbevolen.

Er werd ook nog te dien aanzien gevraagd, of ditzelfde niet voor de waarborgmaatschappijen zou bepaald moeten worden. Ver-

gelijk aant. VII op artikel 286, blz. 252." [1]

„In het laatste lid des artikels (aant. x) werd daarop, bij het verslag der centrale afdeeling, twee derden, veranderd in: drie vierden." [2]

De laatste vijf geciteerde aanteekeningen behandelen de derde alinea van artikel 289 W. v K., waarin wij lezen, dat ingeval van het beding van wederopbouwing of herstel, de verzekerde nooit meer dan drie kwart der kosten van de wederopbouwing of het herstel zal vergoed krijgen. Dit is nu wel niet moeilijk uit genoemde alinea te begrijpen, maar toch staat het er eigenlijk niet in, want lees ik goed, dan staat er: „de verzekering mag nimmer drie vierden dier kosten te boven gaan"; het ware dus juister om te lezen: de schadevergoeding zal nimmer drie vierden dier kosten mogen te boven gaan, aangezien het bij het sluiten der verzekering à priori moeilijk, ja onmogelijk is na te gaan, wat, bij eventueele schade op dat oogenblik de kosten van wederopbouwing of herstel zullen zijn.

---

(1) Mr. J. C. VOORDUIN t. a. p. Aanteekening XVIII.

(2) Mr. J. C. VOORDUIN t. a. p. Aanteekening XIX.

Wat de inhoud der vijf geciteerde aanteekeningen uit VOORDUIN betreft, sluit ik mij aan bij het gevoelen van het lid der 4de afdeeling, November 1835 (aant. xv) (1); ook ik wenschte dat in geval van het beding van wederopbouwing of herstel, het volle bedrag der kosten van wederopbouwing of herstel door den verzekeraar zal worden vergoed, natuurlijk in evenredigheid en ten beloope der verzekerde som. (2)

---

(1) Zie blz. 81 en 82.

(2) Bijna alle schrijvers, die door mij nagelezen zijn, keuren de bepaling van artikel 289 al. 3 W. v. K. goed; doch Mr. S P. LIPMAN, Wetb. van Koophandel blz. 112—113 laat zich ten mijnen voordeele aldus uit:

»Het is echter niet vrij van onbillijkheid dat, niettegenstaande de aanmoediging welke het beding van wederopbouwing inzonderheid verdient, de verzekerde altijd voor één vierde de kosten der wederopbouwing zelf zal moeten dragen." Ook Mr. A. DE PINTO, Handleiding tot het W. v. K. II, blz. 224, 2°, die het bestaan van artikel 289 al. 3 W. v. K. verdedigt en de reden daarvoor opgeeft, voegt er bij: »dikwijls echter is misschien deze bepaling hard, en kan er het gevolg van zijn, dat de schadeloosstelling nu zeer gebrekkig wordt, omdat hij (de verzekerde) hierdoor genoodzaakt wordt voor den wederopbouw kosten te maken, die dikwijls vrij aanzienlijk kunnen zijn, en die hij anders niet zou gemaakt hebben. Beklagen kan de verzekerde zich hier overniet, omdat niemand genoodzaakt is op die wijze te verzekeren. Ieder verzekerde toch kan bedingen, dat hem eenvoudig zijne geleden schade zal worden vergoed."

Ik zie niet in, dat daardoor, zooals sommige leden ([1]) beweerden, gevaar zal ontstaan, dat de verzekerde soms uit moedwil tot de vernieling van het verzekerd pand zoude kunnen medewerken; ([2]) want de aanleidende oorzaak, die deze leden daarvoor opgeven, zoeken zij dáárin, dat door de wederopbouwing of het herstel, nieuw voor oud verkregen wordt en dat dit den verzekerde voordeel uit de ramp zou doen trekken; ik zal echter trachten te betoogen dat dit volstrekt onwaar is.

Bezit ik een gebouw, dat een werkelijke waarde heeft van 20.000 gulden, dan zal ik, indien dit gebouw geheel door brand vernield wordt een

---

([1]) Zie blz. 82.

([2]) »Dit gevaar bestaat veeleer bij verzekeringen, zonder beding van herbouw", werd terecht door het lid der 4de afdeeling, November 1835, opgemerkt (zie aant. XV. blz. 82); en vergelijk het door mij beweerde in Hoofdstuk I blz. 38 en 39. Mr. A. C. HOLTIUS is deze meening van het lid der 4de afdeeling toegedaan, als hij zich op blz. 358 van deel III (Assurantie-Regt en Avarijen) aldus uitdrukt: »het beding van herbouw, is eene beschermende bepaling, waardoor men den verzekerde belet om zich van een gebouw. dat hem niet langer aanstaat, tegen de volle waarde te ontdoen, in alle gevallen om in den brand casu quo zijn voordeel te zien."

waarde van 20.000 gulden verloren hebben; maar nu heb ik mijn gebouw laten verzekeren, en wel tot de volle waarde; bij die verzekering is bedongen dat ik bij eventueele schade zal wederopbouwen òf herstellen; ik kom dit beding na en bouw weder een huis op ter waarde van 20.000 gulden, welke som door mijn assuradeur wordt uitbetaald.

Ik had mijn gebouw verzekerd om geen schade te lijden, — is dit doel nu bereikt?

Zeer zeker, want vóór de ramp bezat ik een huis, dat een werkelijke waarde had van 20.000 gulden en nà de ramp bezit ik een huis dat eene gelijke waarde heeft; ik ben dus door de verzekering volkomen geindemniseerd. Maar nu treedt artikel 289 al. 3 W. v. K. ons in den weg, en zegt: uw assuradeur behoeft u geen 20.000 gulden te betalen, maar slechts eene som van 15.000 gulden, omdat gij vóór den brand een oud huis bezat, en na den brand een nieuw huis hebt verkregen.

Terwijl ik hier nu in het midden zal laten of de wetgever wel gelijk heeft, — want waarom

zou ik vóór den brand altijd een oud huis moeten hebben, dit is slechts eene bloote fictie van den wetgever, — vraag ik thans of ik met de verzekering mijn doel heb bereikt, en ik antwoord: neen, want vóór de ramp bezat ik een „oud" huis, dat een werkelijke waarde van 20.000 gulden had, en nà den brand bezit ik een „nieuw" huis ter waarde van 20.000 gulden, maar zelf heb ik vijf duizend gulden moeten bijpassen, derhalve is mijn vermogen met vijf duizend gulden verminderd en ben ik dus door zoodanig eene verzekering niet volkomen schadeloos gesteld.

Het zal toch nooit het doel van den wetgever geweest zijn, om, welk algemeen gebruikelijk beding hij ook bij de wet heeft willen regelen, het oogmerk en hoofddoel der verzekering „geheel herstel van schade" aan te tasten en te verkrachten.

Er zijn juristen (1) die beweren dat, daar het den verzekerde volkomen vrij staat te kiezen tusschen het beding om de schade in gereed geld

---

(1) o. a. Mr. A. DE PINTO t. a. p. blz. 224, 2°.

te ontvangen en dat van wederopbouwing of herstel, indien de verzekerde onder dit laatste beding heeft gecontracteerd, hij bij eventueele gebrekkige schadeloosstelling dit zichzelf te wijten heeft: — „habet quod sibi imputet."

Het is helaas maar al te waar, dat thans, nu het beding van wederopbouwing of herstel zoo slecht in de wet is geregeld, de treurige gevolgen alleen den verzekerde zullen treffen, doch niet omdat hij dit zelf aldus heeft gewild, maar omdat hij niet heeft kunnen vermoeden, dat onze wetgever bij het regelen van dit beding, het doel der verzekering had vergeten.

Laat ons nu eens trachten na te gaan, hoe de wetgever aan eene dergelijke bepaling is gekomen. Ik geloof dat artikel 713 W. v. K. hem voor den geest is verschenen, welk artikel over zeeassurantie handelt en ons leert dat, ingeval van schade aan een verzekerd schip door zeeramp geleden, de verzekeraar slechts draagt twee derden der kosten, tot de reparatie vereischt, om het even of dezelve al of niet hebbe plaats gehad, en zulks

in evenredigheid van het verzekerde tot het onverzekerde gedeelte. Een derde blijft voor rekening van den verzekerde, wegens vooronderstelde verbetering van oud tot nieuw.

Daar het nu in deze verhandeling de plaats niet is om de bepalingen van het zee-assurantierecht te ontvouwen, zal ik hier in het midden laten, of de schadeberekening in genoemd artikel juist is of niet; maar ik wil toch aantoonen, dat bij de zeeverzekering de aftrek van een derde zoowel plaats heeft wanneer de schadevergoeding in gereed geld geschiedt, als wanneer er wordt hersteld; deze consequentie van den wetgever bij beide bedingen werd door de leden der 3de afdeeling, November 1835, ook bij de brandverzekering verlangd, toen zij verklaarden: „dat er eenige verhouding tusschen de verzekering met en zonder wederopbouw zoude behooren te bestaan" (1); ik geloof, dat deze gelijke verhouding bij beide bedingen het best zal bereikt worden, door artikel 289 al. 3 W. v. K. te doen vervallen.

---

(1) Zie blz. 82 en 83.

Hoewel ik van de juistheid of onjuistheid der aftrek van een derde in artikel 713 W. v. K., geen gewag zal maken, moet ik er toch op wijzen, dat de wetgever bij het zee-assurantie-recht heeft ingezien, dat „de vooronderstelde verbetering van oud tot nieuw" wel eens een minder juiste vooronderstelling kon zijn en daarom bepalingen heeft opgenomen als correctief hiervoor in artikel 715 W. v. K., m. d. w.: „indien het, desnoods na verhoor van deskundigen, blijkt, dat door de gedane reparatie, de waarde van het schip meer dan een derde is vermeerderd, betaalt de verzekeraar, in evenredigheid als bij artikel 713 is vermeld, het volle beloop der gemaakte kosten, onder aftrek der door verbetering vermeerderde waarde," en in artikel 716 W. v. K. m. d. w.: „indien daarentegen de verzekerde, desnoods na begrooting als voren, bewijst, dat de reparatie geene verbetering of vermeerdering der waarde van het schip, hoegenaamd, heeft teweeg gebragt, en wel bepaaldelijk doordien het schip nieuw en op deszelfs eerste reize de schade heeft geleden, of doordien de schade is aangekomen

aan nieuwe zeilen of nieuw scheepsgereedschap, of wel aan ankers, ijzeren ketting-kabels of aan eene nieuwe koperen huid, heeft de aftrek van een derde geen plaats, en is de verzekeraar verpligt het geheel beloop der reparatie-kosten, in evenredigeid als bij artikel 713 is vermeld, te vergoeden." Dergelijke bepalingen, waarvan de eerste in het belang van den verzekeraar, de tweede in het belang van den verzekerde is, missen wij bij de brandverzekering en zijn m. i. toch evenzeer noodig bij het stelsel thans door den wetgever gevolgd, tenzij men overtuigd is, dat de wettelijke fictie, die stilzwijgend in artikel 289 al. 3. W. v. K. ligt opgesloten (1), altijd met de werkelijkheid zal overeenstemmen; doch deze overtuiging heeft de wetgever zelf volstrekt niet gehad, aangezien de verbetering van oud tot nieuw door hem slechts wordt voorondersteld.

Volgt men echter mijn voorgedragen stelsel, om namelijk artikel 289 al. 3 W. v. K.

---

(1) Zie blz. 83.

te doen vervallen, dan kunnen wij eene gelijksoortige bepaling, als wij in artikel 716 W. v. K. vinden, geheel missen; daarentegen kan het mijn systeem volstrekt niet schaden, neen, zelfs nuttig zijn om dergelijke bepaling op te nemen, als wij in 715 W. v. K. vinden; b.v.: indien het, desnoods na verhoor van deskundigen, blijkt, dat door de wederopbouwing of het herstel de waarde van het perceel is vermeerderd, betaalt de verzekeraar, in evenredigheid van het verzekerd gedeelte tot de volle waarde, het volle beloop der gemaakte kosten, onder aftrek der door verbetering vermeerderde waarde. Daar men zich verzekert ten einde geen schade te lijden, doch nooit uit winstbejag, kan een dergelijke bepaling wel eens noodig zijn. Ter verduidelijking zal ik een voorbeeld geven. Een perceel ter waarde 20.000 gulden is verzekerd onder het beding van wederopbouwing of herstel voor de volle waarde; er ontstaat brand en hetgeen na den brand over is gebleven, heeft een waarde van 5000 gulden, de schade is dus 15000 gulden. Stellen wij nu, dat de kosten van herstel 15000 gulden zijn, hoeveel zal dan het huis na

de herstelling waard zijn? Gewoonlijk meer dan 20000 gulden, want het gedeelte dat na den brand over was gebleven en toen 5000 gulden waard was, heeft door de herstelling van het verbrande gedeelte meer waarde gekregen; die meerdere waarde mag den verzekerde niet ten goede komen, want hij zou dan zonder eenig offer van zijn kant, een huis verkregen hebben van meerdere waarde dan het vroegere en dus voordeel bij den brand gehad hebben; daar dit nooit het gevolg der verzekering mag zijn, zal eene gelijksoortige bepaling als wij in artikel 715 W. v. K. bij de zee-assurantie vinden ook bij brandverzekering zeer dienstig kunnen zijn. —

Het beding van wederopbouwing of herstel heeft in verschillende opzichten eene nuttige strekking. Zoo waarborgt het de regelmatige bouworde eener stad, door te voorkomen, dat afgebrande huizen een ledig vak laten; zoo vermindert het tevens het gevaar van brandstichting (1); ook strekt het tot nut der assuradeurs in het algemeen,

---

(1) Mr. C. D. ASSER c. s. Wetboek van Koophandel ad art. 288; zie ook blz. 87, noot 2.

want indien de verzekerde, de schade in gereed geld ontvangende, niet opnieuw een perceel bouwt, verliezen zij voor het vervolg eene premie. Hoe meer huizen er gebouwd worden, des te meer verzekeringen worden er gesloten; hoe meer premies dus ontvangen worden, des te grooter zullen daardoor de inkomsten der assuradeurs worden.

Laat ons nu eens dit beding ontleden en zien wat men alzoo bedingt volgens de artikelen 288 en 289, Wetboek van Koophandel: (1)

1°. dat het gebouw, uiterlijk ten beloope der verzekerde som zal worden wederopgebouwd of hersteld, artikel 288 al. 1 W. v. K.

2°. dat de verzekerde tot die wederopbouwing of dat herstel verpligt is, artikel 288 al. 3 W. v. K.

3°. dat de kosten, tot de wederopbouwing vereischt, door den verzekeraar zullen worden vergoed, artikel 289 al. 2. W. v. K.

---

(1) Ik zal niet meer terugkomen op alinea 1 en 3 van artikel 289, als zijnde door mij te hunner plaatse behandeld. Zie Hoofdstuk I blz. 26—42 en Hoofdstuk III blz. 81—95.

Ad primum merk ik op, dat hier eene zinsnede in voorkomt, die echter thuis behoort sub tertio, namelijk: „uiterlijk ten beloope der verzekerde som", daar deze zinsnede op de vergoeding der kosten slaat en niet het wederopbouwen of herstellen zelf betreft; bijna alle de door mij nagelezen schrijvers zijn ditzelfde gevoelen toegedaan (1). Onder num. I wil ik dus lezen: dat het gebouw zal worden wederopgebouwd of hersteld. De verzekerde is volstrekt aan geen uitersten prijs gebonden bij deze wederopbouwing of dit herstel, maar wel aan een minimum, want de geheele schadevergoeding, die hij in geld ontvangt, moet tot bouwen besteed worden.

Vóór dat ik tot de behandeling van punt twee overga, zal ik te dezer plaatse een zeer merkwaardige kwestie releveeren, die tevens door de jurisprudentie kan worden toegelicht. Het is n.l. de vraag, wat men onder wederopbouwing of herstel volgens onze wet mag verstaan. Er zijn

(1) o. a. Mr. J. G. KIST, t. a. p. blz. 90. Mr. C. D. ASSER, c. s. t. a. p. art. 288. Mr. G. DIEPHUIS, t. a. p. blz. 187.b.

juristen, die beweren, dat men precies hetzelfde perceel moet wederopbouwen, als vernield is; andere meenen, dat hetzelfde soort van gebouw wederopgebouwd moet worden; weêr andere laten den verzekerde vrij weder op te bouwen wat hij wil, indien hij maar weder bouwt. Alvorens te verklaren, bij welke dezer drie opiniën ik mij aansluit, verwijs ik naar een vonnis, waarin de beide eerste meeningen worden weêrlegd en verdedigd. Het is een arbitrale uitspraak, in Amsterdam gewezen den 11den December 1858; arbiters waren: Mrs. M. H. 's JACOB, A. PHILIPS en E. N. RAHUSEN; het geding werd gevoerd tusschen W. BOELKEN (eischer) (1) en DE JONG & C°. (verweerders) (2); hier volgt het vonnis:

„Wij scheidslieden enz."

„OVERWEGENDE, wat de feiten aangaat: dat door de verweerders, als directeuren eener Onderlinge-Brandwaarborgmaatschappij, aan den eischer tegen brandgevaar is verzekerd o. a. een huis, waarin logement, genaamd het HOF VAN BERLIJN, staande

(1) Procureur: v. EYS; advocaat: Mr. A. S. VAN NIEROP.

(2) Procureur: KUHN; advocaat: Mr. J. W. TIJDEMAN.

te Amsterdam op het Damrak of Water bij den Dam, buurt H, n°. 74, in de klasse van innerlijke waarde voor *f* 10.000, en verder overeenkomstig de bedingen, bij de deelneming;

dat het tusschen partijen *in confesso* is, dat het gemelde perceel op 24 April 1857 is uitgebrand, en dat de eischer, gebruik makende van de bevoegdheid, hem bij het reglement der gezegde maatschappij gegeven, aan de verweerders verklaard heeft, het beschadigde huis te willen herstellen; dat de herstellingskosten der schade daarop door de heeren J. MINNE EN ZOON, J. GIJSELAAR EN ZONEN en J. VAN DUUREN op den 27sten April daaraanvolgende zijn getaxeerd op *f* 8002, waarbij de eischer zich alstoen heeft verbonden tot de herstelling van de genoemde schade;

dat op last der verweerders, de opname van het herstelde perceel op den 2den Februari dezes jaars heeft plaats gehad door den heer J. W. MINNE, die verklaarde daarbij bevonden te hebben: „dat, wel verre dat de herstellingen, waarop de berekening van genoemde som van *f* 8002 was gegrond, zouden zijn volbragt, het destijds bestaande ge-

deelte van voornoemd huis grootendeels was weggebroken geworden, en daarvoor in de plaats wordt gebouwd een huis, waaraan wel ruim *f* 8000 zal zijn besteed, maar waardoor geene reparatie of wederdaarstelling heeft plaats gehad van wat te maken was bedoeld en berekend;

dat de verweerders daarop geweigerd hebben het montant der herstellingskosten volgens taxatie aan den eischer te voldoen;

dat de eischer daarop, bij exploit van 5 Febr. 1858, den verweerders heeft aangezegd, dat de herstelling was afgeloopen en hen gesommeerd om die desverkiezende, nogmaals op te nemen en onmiddelijk daarna, immers binnen twee dagen, tegen kwijting uit te betalen de voormelde som van *f* 8002;

dat op den 8sten dierzelfde maand Febr. is gevolgd eene contra-insinuatie van de verweerders aan den eischer, waarbij zij aanboden om tegen behoorlijke kwijting aan den eischer uit te betalen hetgeen hem zoude blijken te competeeren wegens brandschade aan het gemelde gebouw, berekend naar de innerlijke waarde, onder aftrek der waarde van datgene, hetwelk is staande ge-

bleven, of te wel proportionneel zooveel als werkelijk door hem tot herstel der brandschade bevonden zal worden te zijn besteed;

dat op den 11[den] dierzelfde maand bij exploit door eischer den verweerders is aangezegd, dat hij niet bij magte was buiten proces te blijven, dewijl zelfs geene bepaalde som door hem werd aangeboden, die volgens hunne bevinding tot herstelling zoude zijn besteed, weshalve hij hun een arbiter heeft aangewezen en hen heeft gesommeerd om binnen drie dagen wederzijds een arbiter te benoemen;

dat, op den 16[den] dierzelfde maand, door de verweerders bij exploit aan den eischer is aangezegd, dat zij niet bij magte waren noch ook gehouden waren, met nauwkeurigheid aan te wijzen, tot welk bedrag de ontstane brandschade door of bij de nieuwe bouwing is hersteld; dat het bewijs daarvan dan ook geheel op den geinsinueerde zoude berusten, maar de insinuanten sans préjudice meenden het er voor te moeten houden, dat de daaraan bestede som hoogstens *f* 6000 zoude kunnen bedragen;

dat zoodra door den geinsinueerde het bewijs geleverd werd van het werkelijk alzoo herstelde, de insinuanten zich zouden haasten hem het bedrag, daaraan besteed aan te bieden en te vergoeden, terwijl zij tevens voor zooverre noodig van hunnen kant eenen arbiter aanwezen;

„dat de conclusie des eischers daartoe strekt, dat de verweerders bij vonnis in het hoogste ressort, uitvoerbaar bij voorraad en door alle middelen regtens, zelfs bij lijfsdwang, zullen worden veroordeeld om aan den eischer tegen behoorlijke kwijting, uit te betalen voorzegde som van *f* 8002, door hen aan den eischer verschuldigd, met de renten daarvan à 6 pCt. 's jaars, te rekenen van den datum van het compromis, zijnde 17 Mei 1858, tot de volle en algeheele voldoening toe;

„dat de verweerders hebben geconcludeerd, dat aan hen zal worden verleend acte van hunne bereidverklaring om aan den eischer te vergoeden de schade, aan des eischers perceel geleden door den op den 24sten April 1857 in gezegd perceel plaats gehad hebbende brand, berekend naar den maatstaf der innerlijke of verkoopswaarde, onder aftrek

der waarde van het overgebleven gedeelte, en tot dat einde aan den eischer tegen behoorlijke kwijting te voldoen *f* 6000, of te wel, voor het geval, dat de eischer mogt vermeenen daarmede benadeeld te zijn, zoodanige som als heeren scheidslieden, des noodig, na ingewonnen berigt van deskundigen zullen goed vinden te bepalen; verklarende de verweerders wel te mogen lijden in de voldoening daarvan te worden veroordeeld, en onder benefice van dit aanbod te verklaren, dat de verweerders daarmede zullen kunnen volstaan en dientengevolge den eischer in zijnen verderen of meerderen eisch te verklaren niet-ontvankelijk, immers en in elk geval hem dien te ontzeggen, met veroordeeling van den eischer in de kosten van dit geding;

„dat ter adstructie dier conclusiën, bij mondelinge voordragt, namens den eischer hoofdzakelijk is beweerd, dat het geen vereischte is bij herbouw het verzekerde perceel juist te herbouwen, zooals het vóór den brand geweest is; maar dat den gewaarborgde vrij blijft, om, mits hij daaraan niet minder verbouwe dan het beloop der schadevergoeding, dien herbouw zoo in te rigten als hij

verkiest; dat dit volgt èn uit de woorden van het reglement (art. 7, n°. 2, art. 8, n°. 4, art, 3, n°. 2), waar alleen over de kosten, niet over de wijze van herbouw wordt gesproken, die geheel vrij blijft, èn uit den aard der zaak, daar het, zonder eene aan den brand voorafgaande beschrijving en een daarna opgemaakt bouwplan, ja zelfs in vele gevallen ook daarmede, nog onmogelijk zou zijn, juist hetzelfde te herbouwen als is afgebrand; dat het reglement zoodanige voorafgaande beschrijving en bouwplan dan ook geenszins vordert, maar alleen taxatie der kosten, vereischt tot herstel der schade, en dat de eischer alleen verplicht is te bewijzen dat hij deze werkelijk heeft besteed;

„O., dat de verweerders erkennen, dat het gevorderde bedrag en meer dan dat, aan het perceel is ten koste gelegd, bij mondelinge voordragt hebben beweerd, dat het niet geoorloofd is aan den herbouw meer te besteden dan waarop die getaxeerd is, en ook niet om die op eene andere wijze te doen, dan waarop de taxateurs zich dien hebben voorgesteld, en mitsdien de verpligting van den gewaarborgde geheel anders opvatten, en wel

in dier voege, dat volgens het reglement de verbindtenis om te herstellen, onverschillig of die bij de oorspronkelijke deelname of door eene latere verklaring na den brand, waartoe het reglement vrijheid geeft, zij gesloten, medebrengt, dat niet meer dan de getaxeerde kosten van herstel daaraan zijn besteed en dat dit juist geschied zij op de wijze en tot herstel van wat vroeger bestond, zoodat de eigenaar bepaald gehouden is het verbrande in den vorigen toestand terug te brengen, en niet iets geheel anders of beters mag daarstellen; dat het anders geen herbouw of herstelling is en dat, juist om dit te kunnen nagaan, bij art. 7, n°. 2; de censuur en het toezigt over dien herbouw aan de verweerders is opgedragen;

„O., dat alsnu in regten te onderzoeken valt: eerstens, wat het reglement der verwerende onderlinge-brandwaarborgmaatschappij voor gebouwen, waarnaar bij deelname uitdrukkelijk wordt verwezen, verstaat door vergoeding tot herstel of herbouw, en ten andere, of de eischer zich daarnaar heeft gedragen;

„O., ten aanzien der eerste vraag, dat het be-

ding van herstel of herbouw, door den verzekerde, hier te lande gebruikelijk voor het buiten 's lands gewone herstel door den verzekeraar, volgens den zin der woorden herstelling, herbouw, en den aard van het contract van verzekering, in het algemeen medebrengt, dat de verzekerde de getaxeerde schadevergoeding niet kan recouvreren dan tegen het bewijs: 1°. dat hij die werkelijk besteed heeft, en wel 2°. ter herbouwing of herstelling van dezelfde soort van gebouw als verzekerd is;

dat echter, wanneer de bevoegdheid van den verzekerde ten aanzien van de wijze van herstel of herbouw niet is bepaald of aan banden gelegd bij de acte van deelname of bij de polis, aan hem, als eigenaar, de vrijheid verblijft om die herstelling of herbouw te doen op de wijze zooals hem goeddunkt, mits in genere hetzelfde opbouwende wat verbrand is, zooals een woonhuis voor een woonhuis, eene fabriek voor eene fabriek etc., en dat niets hem belet om daaraan uit eigen middelen meer geld ten koste te leggen dan het bedrag der schadevergoeding volgens taxatie

beloopt, noch ook om veranderingen of verbeteringen in het uiterlijk aanzien aan zijn perceel of in deszelfs binnen-betimmering aan te brengen;

„O., dat deze opvatting van het begrip van het beding van herbouw door den verzekerde, hare bevestiging vindt in de deswege bij het Wetboek van Koophandel gemaakte bepalingen, die van geen ander regt van den verzekeraar gewagen, dan om toe te zien, dat de door hem te betalen penningen werkelijk tot de wederopbouwing of tot herstel worden besteed, maar omtrent de wijze van herstel de natuurlijke vrijheid van den eigenaar niet beperken; terwijl, bijaldien dit de bedoeling des wetgevers ware geweest, voorzeker niet enkel de uitdrukking der ligging en belending der verzekerde vaste goederen in de polis zou zijn gevorderd, maar bovendien eene meer uitvoerige beschrijving van den toestand en inrigting daarvan, ten einde bij herbouw tot rigtsnoer te strekken en een bouwplan mogelijk te maken;

„O., dat, ofschoon het ten deze geldige reglement, als ouder dan bovenstaande bepalingen van het Wetboek van Koophandel, door hetzelve niet

kan worden geëxpliceerd, daarin niets voorkomt, dat deze opvatting van het beding van herbouw in den weg staat, immers dat volgens art. 3 de deelnemingen kunnen geschieden òf naar evenredigheid der innerlijke of verkoopswaarde, òf naar evenredigheid der kosten, benoodigd om zoodanig gebouw in dien staat weder op te bouwen als hetzelve zich op het tijdstip der deelneming bevindt; dat, volgens art. 7 n^{0}. 2, wanneer de beschadigde zich verklaart genegen te zijn tot herstel, zal worden getaxeerd, hoevele gelden hiertoe vereischt worden, welke gelden aan den eigenaar zullen worden uitbetaald, zoodra hij met de herstelling gereed, dezelve opgenomen en in orde bevonden is; en dat, volgens art. 8 al. 4, ten einde alle mogelijk verschil omtrent de herbouwings- of herstellingskosten voor te komen, de beschadigde hiermede niet mag aanvangen en nog minder zulks volbrengen, vóór en aleer de kosten, hiertoe vereischt, bepaald en zoo van de zijde van den directeur als van den beschadigde zijn goedgekeurd.

„O., dat, wel verre dat hierin eenige beperking

van de wijze van herstelling kan zijn gelegen, het reglement uitdrukkelijk in art 7, n°. 2, het geval bespreekt, dat de eigenaar zich verklaart, het afgebrande tot een minderen staat te zullen herbouwen, en dus de verplichting tot herbouw niet opvat in dien zin, dat alle onderdeelen van het gebouw, deszelfs uiterlijk aanzien en innerlijke inrigting geen verschil hoegenaamd met het afgebrande perceel mogen opleveren;

„O., dat de verzekeraar hierbij ook inderdaad geen belang heeft; dat zijn belang medebrengt, de verzekeringen met verpligting tot herbouw gemakkelijk te maken en te vermenigvuldigen, en tevens dat dezelve niet ontaarden in winstbejag; dat daartegen genoegzaam is gewaakt, wanneer hij vermag toe te zien dat de getaxeerde herstellingskosten werkelijk zijn besteed of, zooals het reglement dit uitdrukt, de herstelling gereed, dezelve opgenomen en in orde bevonden is; dat bij eene andere uitlegging, alsof hieruit zou volgen een regt van censuur en toezigt over de wijze van herbouwen of herstellen, het reglement dan ook evenzeer bepalingen zou moeten inhouden

over de wijze, waarop, en de maatstaf, waarnaar die censuur zou moeten worden uitgeoefend, hetgeen het geval geenszins is;

„O., dat thans in de tweede plaats moet worden onderzocht, of de eischer zich van de op hem rustende verpligtingen heeft gekweten;

„O., dat hij, ofschoon verzekerd naar de innerlijke waarde, zich na den brand heeft verbonden tot de herstelling van de schade, welke door de wederzijds benoemde deskundigen, hierboven genoemd, op *f* 8002 was getaxeerd;

dat ten onregte door de verweerders is beweerd, dat hij die verbindtenis niet zou zijn nagekomen;

dat integendeel de verweerders erkennen, dat ruim *f* 8000 zal zijn besteed, maar daarmede geene reparatie over weder-daarstelling heeft plaats gehad, overeenkomstig de gemaakte berekeningen, waarop de taxatie uitsluitend is gegrond;

„O., dat echter die berekeningen aan den eischer vreemd zijn, terwijl hij zich in allen gevalle niet heeft verbonden daarnaar te herbouwen; dat door de verweerders niet is betwist, dat in genere niet zou zijn herbouwd, wat verzekerd is, namelijk

een huis, hetgeen ook bepaaldelijk blijkt uit de verklaring van J. N. MINNE, van 2 Febr. 1858, waarop de verweerders zich beroepen; en dat de eischer, zoo als hierboven is beslist, vrij was de daaraan overkomen schade te herstellen, op de wijze zooals hij verkoos;

„O., alzoo, dat de eischer heeft voldaan aan de op hem rustende verpligtingen, door namelijk de getaxeerde herstellingskosten te besteden tot herstel van dezelfde soort van gebouw als beschadigd is, en dus ten onregte door de verweerders het getaxeerde bedrag der schade aan den eischer is geweigerd; waardoor ook tevens vervalt hun aanbod om aan den eischer te vergoeden de schade naar den maatstaf der innerlijke of verkoopswaarde, onder aftrek der waarde van het overgebleven gedeelte, door hen begroot op *f* 6000, of door deskundigen nader te bepalen;

Regt doende in het hoogste ressort, kragtens de magt, ons door partijen gegeven;

„Verleenen acte aan de verweerders van hunne bereidverklaring om aan den eischer te vergoeden de schade, aan des eischers perceel geleden, door

den op 24 April 1857 in gezegd perceel plaats gehad hebbenden brand, berekend naar den maatstaf der innerlijke of verkoopswaarde, onder aftrek der waarde van het overgebleven gedeelte, en tot dat einde aan den eischer tegen behoorlijke kwijting te voldoen, de som van *f* 6000, ofte wel, voor het geval, dat de eischer mogt vermeenen daarmede benadeeld te zijn, zoodanige som als heeren scheidslieden desnoods, na ingewonnen berigt van deskundigen, zullen goedvinden te bepalen;

„Verklaren, dat de verweerders daarmede niet kunnen volstaan;

„Veroordeelen de verweerders om aan den eischer tegen behoorlijke kwijting te betalen de som van *f* 8002, met de renten van dien à 6 % 's jaars, sedert den dag der registratie van het compromis, zijnde 17 Mei 1858, tot de volle en algeheele voldoening toe;

„Veroordeelen de verweerders in de kosten van dit regtsgeding." —

De rechtsgeleerden, die dit vonnis wezen, waren derhalve van oordeel, dat indien de polis of het

reglement eener verzekeringmaatschappij niets omtrent de wijze van wederopbouwing of herstel inhoudt, den verzekerde volgens de artikelen 288 en 289 W. v. K. de vrijheid verblijft om die wederopbouwing of herstelling te doen op de wijze zooals hem goeddunkt, mits in genere hetzelfde weder opbouwende wat verbrand is, zooals een woonhuis voor een woonhuis, eene fabriek voor eene fabriek enz. enz., doch daaraan niet minder bestedende dan het beloop der schadevergoeding.

In een aan het zooeven vermelde geding gelijksoortig proces, reeds door mij aangehaald in mijne inleiding (1) waren de advocaten, zoowel van den eischer als van de gedaagde, hetzelfde oordeel toegedaan; het was daar slechts een strijd of een windwatermolen en een stoomwatermolen beiden konden gerangschikt worden onder het genus watermolen.

De rechters, die het vonnis in deze wezen, (2)

---

(1) Zie blz. 1—5.

(2) Vonnis der Arrondissements Rechtbank te Amsterdam, d.d. 16 October 1885.

beslisten den strijd niet au fond, maar waren van oordeel, dat het reglement der gedaagde Onderlinge-Brandwaarborgmaatschappij, waarnaar de verplichtingen en rechten der verzekeraars en verzekerden behooren te worden geregeld, een stoomwatermolen en een windwatermolen niet onder één en hetzelfde genus bracht. Dat deze rechters evenwel ook het principe van het hierboven geciteerde arbitrale vonnis waren toegedaan, blijkt m. i. uit eenige overwegingen in hun vonnis, namelijk:

„O., dat de taalkundige beteekenis van het woord herbouw geene andere is, dan dat wederopgebouwd worde het voorwerp dat vernield werd, en niet, in het algemeen dat er weder gebouwd worde en dit ook ligt opgesloten in de uitdrukking van artikel 288 W. v. K.: dat het perceel weder zal worden opgebouwd;

dat hierbij het aanbrengen van veranderingen wel niet is uitgesloten, maar men toch gehouden is, aan het weder doen verrijzen van hetzelfde soort van gebouw, dat ten grondslag gestrekt heeft bij de bepaling van de wederzijdsche ver-

plichtingen van verzekerde en verzekeraars."

Ook ik ben eenigszins het gevoelen van hen toegedaan, die den verzekerde volkomen vrijheid geven op te bouwen wat hem goeddunkt, mits hij slechts het genus weder daarstelle; toch geef ik nog grooter vrijheid, aangezien ik het genus verder uitstrek. Volgens mijne meening is het genus een gebouw; of dit nu eene fabriek, een woonhuis of iets anders is, dat doet er niet toe; wanneer er maar weder gebouwd is en de schadevergoeding geheel daaraan is besteed, dan is hiermede het doel van het beding van wederopbouwing volkomen bereikt.

Het spreekt van zelf, dat mijne redeneering niet kan gelden ingeval men bij polis of reglement andere bepalingen heeft gemaakt, maar ik stel mij geheel op het standpunt der nuchtere wet, en nergens vind ik daar beperkende bepalingen voor hetgeen men weder op wil bouwen; mocht echter uit de zinsnede van art. 288 al. 1, W. v. K., „of dat hetzelve (naml.: het perceel) zal worden wederopgebouwd of hersteld," eenige beperking zijn af te

leiden [1], des neen, dan zou eene verandering van redactie ten zeerste zijn aan te bevelen, b. v.: of dat er zal worden wederopgebouwd of hersteld.

Thans gaan wij over tot de behandeling van punt twee, namelijk: dat de verzekerde tot die wederopbouwing of dit herstel verplicht is. [2] Deze verplichting van den verzekerde berust hier op de wet; niets belet ons echter bij een assurantie-contract in polis of reglement het tegenovergestelde te bedingen, dat namelijk de verzekeraar tot de wederopbouwing of het herstel verplicht is. Indien hij, op wien deze verplichting rust, niet tot den wederopbouw of het herstel mocht overgaan, dan kan de belanghebbende (dus òf verzekeraar òf verzekerde) volgens artikel 1277 van het Burgerlijk Wetboek door den rechter gemagtigd worden zelf de wederopbouwing of het herstel te doen uitvoeren ten koste van dengene die hiertoe verplicht was [3].

---

(1) Zie blz. 114.

(2) Vergl. blz. 96.

(3) In ons recht geldt de regel: »Nemo praecise ad factum cogitur". Hierop is slechts ééne uitzondering, namelijk artikel 402 W. v. K., waarin het scheepsvolk met de sterke hand aan boord

De wettelijke verplichting van den verzekerde om weder op te bouwen of te herstellen, is geen opschortende voorwaarde (conditio suspensiva), maar een bepaalde last (modus); derhalve is de verzekerde niet genoodzaakt eerst te bouwen vóór hij bij den verzekeraar om het geld kan komen, maar hij kan het geld terstond na de ramp vorderen; bijaldien de verzekerde zijne verplichting dan niet mocht nakomen, zal de verzekeraar hem hiertoe kunnen dwingen, want artikel 288 al. 3, W. v. K. geeft den verzekeraar het recht toe te zien, dat hetgeen hij betaalt, werkelijk tot de wederopbouwing of tot het herstel wordt besteed; hij kan, desnoods, door den rechter een tijd laten bepalen, binnen welken zulks zal moeten geschieden, terwijl hij bij gebreke daarvan, hetzij zelf

---

wordt gebracht; toch is volgens onze wet nog reëele executie mogelijk en wel in drie gevallen:

1° artikel 1276 B. W.
2° artikel 1277 » »
3° artikel 1303 » » (bij nakoming).

In artikel 1275 B. W. lezen wij den zoo even aangehaalden regel; maar dit artikel spreekt niet in het algemeen, doch in geval de schuldenaar een bepaald persoon is, b.v. REMBRANDT zal mij schilderen.

de wederopbouwing of het herstel zal doen uitvoeren ten koste des verzekerden, hetzij het betaalde als niet verschuldigd zal kunnen terug vorderen (1); ook kan de rechter, zoo daartoe gronden zijn en er vrees bestaat dat het geld niet tot dat doel zal gebruikt worden, op vordering van den verzekeraar aan den verzekerde de verplichting opleggen om daarvoor voldoende zekerheid te stellen (2).

Er blijft thans alleen nog punt drie ter behandeling over, namelijk: dat de kosten tot de wederopbouwing vereischt, door den verzekeraar zullen worden vergoed (3).

Reeds vroeger (4) maakte ik de opmerking, dat wij hierbij nog moeten lezen uiterlijk ten beloope der verzekerde som; ook mis ik in deze zinsnede — vergelijk al. 2 van artikel 289 W. v. K. — de woorden: „of het herstel". Ik geloof dat deze woorden bij de redactie van

(1) Mr. G. DIEPHUIS, Handboek voor het Ned. Handelsregt III, blz. 187.

(2) Artikel 288, al. 3, in fine, W. v. K.

(3) Zie blz. 96.

(4) Zie blz. 97.

artikel 289 al. 2 W. v. K. bij ongeluk in de pen zijn gebleven.

Hoewel het geen betoog behoeft, dat het algemeen beginsel van artikel 253 al. 2 W. v. K. ook bij de verzekering onder beding van wederopbouwing of herstel zal gelden, zoo zou ik toch aan deze zinsnede willen toevoegen: en zulks in evenredigheid van het verzekerd gedeelte tot de volle waarde van het perceel; ook bij de zeeverzekering heeft de wetgever dit telkens herhaald, vergelijk de artikelen 713, 715 en 716 Wetboek van Koophandel. Ik zou derhalve sub 3° [1] willen lezen: dat de kosten tot den wederopbouw of het herstel vereischt, uiterlijk ten beloope der verzekerde som door den verzekeraar zullen worden vergoed, en zulks in evenredigheid van het verzekerd gedeelte tot de volle waarde.

(1) Vergelijk blz. 96.

In plaats van de artikelen 288 en 289 Wetboek van Koophandel, zooals zij thans luiden, zou ik derhalve willen lezen Artikel 288 W. v. K.:

Bij verzekering van gebouwde eigendommen wordt bedongen, òf dat de schade aan het perceel overgekomen zal worden vergoed, òf dat er [1] zal worden wederopgebouwd of hersteld.

In het eerste geval wordt de schade opgemaakt door vergelijking der waarde van het perceel dadelijk [2] vóór de ramp, met hetgeen het overblijvende, dadelijk na den brand, waard is; de schade wordt alsdan in gereed geld voldaan, en zulks in evenredigheid van het verzekerd gedeelte tot de volle waarde [3].

In het tweede geval is de verzekerde tot de wederopbouwing of het herstel verplicht. De verzekeraar heeft het recht om toe te zien, dat de door hem te betalen penningen binnen eenen, desnoods door

(1) Zie blz. 114—116.

(2) Zie polisformulier, Hoofdstuk II, bl. 60, noot.

(3) Zie blz. 119.

den rechter, te bepalen tijd werkelijk tot dat einde worden besteed, en kan de rechter zelfs aan den verzekerde, op de vordering van den verzekeraar, opleggen om, zoo daartoe gronden zijn, daarvoor voldoende zekerheid te stellen.

Artikel 289 Wetboek van Koophandel (1):

In geval van beding van wederopbouwing of herstel (2), wordt door den verzekerde bedongen, dat de kosten, tot den wederopbouw of het herstel (2) vereischt, uiterlijk ten beloope der verzekerde som (3), door den verzekeraar zullen worden vergoed, en zulks in evenredigheid van het verzekerd gedeelte tot de volle waarde (4).

Artikel 289 bis, Wetboek van Koophandel:

Indien het, desnoods na verhoor van deskundigen, blijkt, dat door de wederopbouwing of het herstel, de waarde van het perceel is vermeerderd, betaalt de verzekeraar, in evenredigheid van

---

(1) Zie over artikel 289 al. 1, W. v. K.: Hoofdstuk I, blz. 26—42.
» » » 289 al. 3. W. v. K.: Hoofdstuk III, blz. 81—95.

(2) Zie blz. 118 en 119. (3) Zie blz. 97, 118 en 119. (4) Zie blz. 119.

het verzekerd gedeelte tot de volle waarde, het volle beloop der gemaakte kosten, onder aftrek der door verbetering vermeerderde waarde. (1)

---

(1) Zie blz. 86—95.

STELLINGEN.

I.

Indien een assurantie-contract onder beding van wederopbouw is aangegaan, is de verzekerde bij eventueele wederopbouwing volkomen vrij, deze te doen op de wijze zooals hem goeddunkt, mits niet minder bestedende, dan het door den verzekeraar uit te keeren bedrag.

II.

Het is wenschelijk alinea 3 van art. 289 W. v. K. te doen vervallen.

III.

Bij de toepassing der lex Anastasiana, moet de schuldenaar en niet de cessionaris bewijzen

dat, en zoo ja, voor hoeveel minder dan het nominale bedrag de vordering gecedeerd is.

IV.

Ten onrechte beschouwt onze wetgever grondrenten en tienden als zakelijke rechten.

V.

De regeling der verpanding van papier aan order in ons burgerlijk recht, is af te keuren.

VI.

De verkooper eens wissels is ook dàn tot levering van de secunda en tertia aan den kooper gehouden, indien de vordering daartoe eerst geschiedt, nadat de prima reeds is afgegeven, mits de prima als zoodanig zij aangeduid.

VII.

De actie tegen den acceptant tot verantwoording van het fonds in art. 148 W. v. K., strijdt met de beginselen omtrent de acceptatie in ons Wetboek van Koophandel gehuldigd.

VIII.

Poging tot het misdrijf van art. 354 C. P. is slechts dàn aanwezig, wanneer de ontvoering zelf tot een begin van uitvoering is gekomen en de overige vereischten van art. 2 C. P. daar zijn.

IX.

De Grondwet moest het ambt van minister onvereenigbaar met het lidmaatschap van eene der Kamers van de Staten-Generaal verklaren.

X.

Ten onrechte bepaalt art. 7 van het Reglement van Openbaar Bestuur N°. III, ter voldoening aan art. 19 R. O., dat het beroep van advocaat vereenigbaar is met dat van procureur.

XI.

Het is te betreuren, dat art. 10 van het K. B. van 1 Juni 1879 (Stbl. N°. 107) het procuraat tot een vrij beroep heeft gemaakt.

XII.

Voor het procuraat moest het doctoraat in de rechtswetenschap geen vereischte zijn.

XIII.

Art. 9 van de wet van 23 April 1879 (Stbl. N°. 75) gaf slechts een schijn van privilege aan de op het tijdstip harer invoering fungeerende procureurs.

XIV

De onderscheiding in persoonlijke, zakelijke en gemengde rechtsvorderingen in art. 129 W.v.B.R. is ongerijmd.

XV.

Art. 48 W. v. B. R. maakt geen inbreuk op de lijdelijkheid des rechters.

XVI.

Het is te betreuren, dat de wet van 14 April 1886 (Stbl. N°. 62) ter uitvoering van art. 22 van het Nieuwe Wetboek van Strafrecht, de instelling der pistole voor de gevangenissen heeft afgeschaft.

XVII.

Bij tegeldemaking van een met hypotheek bezwaard onroerend goed, waarvan de polderlasten nog verschuldigd zijn, heeft de hypotheekhouder voorrang boven het polderbestuur.

XVIII.

De toepassing in breeden kring van de leer van Malthus of van die der Neo-Malthusianen kan er veel toe bijdragen om het sociale vraagstuk tot oplossing te brengen.

XIX.

In geval van conflict tusschen verschillende wetgevingen, is de bewijskracht der koopmansboeken te beoordeelen naar de lex loci contractus.

De Erven H. van Munster & Zoon, Amsterdam.

